Intensieve cursus

START MET VOORSPRONG

Intensieve cursus taalvaardigheid hoger onderwijs

KATHOLIEKE HOGESCHOOL LIMBURG

i.s.m.

INTERFACULTAIR INSTITUUT VOOR LEVENDE TALEN

KU LEUVEN

Academiejaar: 2014-2015

Jaar van uitgave: 2014

Guido Cajot

KHLIM - taalcoördinator

Inleiding

Deze intensieve cursus wil studenten helpen om beter cursussen te begrijpen, teksten te schrijven, examenvragen te beantwoorden... Bij docenten Nederlands groeide immers het idee om extra ondersteuning aan studenten aan te bieden voor de verschillende deelvaardigheden: luisteren en spreken, lezen en schrijven.

Om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de realiteit van de student kiezen we voor een praktische cursus met zo veel mogelijk authentieke voorbeelden. We willen zowel goede als slechte voorbeelden geven en daarom gebruiken we teksten van studenten maar wel steeds geanonimiseerd.

Dit monitoraat telt 5 sessies van 3 uur.

INHOUD	p.
1. Taal in het hoger onderwijs	
1.1. Hoe taalvaardig ben jij?	
1.2. Woordenschatoefening	
1.3. Woorden in krantenartikels	
1.4. Conclusie	
2. Woordenschat	
2.1. Zelfstandige naamwoorden	
2.2. Bijvoeglijke naamwoorden	
2.3. Voorzetsels	
2.4. Werkwoorden	
2.5. Woordenschat – Allerlei	
3. Lezen	
3.1. Leesstrategieën	
3.1.1. Verkennend lezen	
3.1.1.1. Oriënterend lezen	
3.1.1.2. Diagonaal lezen	
3.1.2. Globaal lezen	
3.1.2.1. Tekstsoorten herkennen	
3.1.2.2. Tekststructuren herkennen	
3.1.2.3. Het centrale thema achterhalen	
3.1.3. Verdiepend lezen	
3.1.3.1. Intensief lezen	
3.1.3.2. Het schema	
3.1.3.3. De korte samenvatting	
3.1.3.4. De langere samenvatting	
3.2. Gestructureerd lezen	
3.2.1. Signaal- en verwijswoorden	
3.2.2. Sleutelwoorden	
BIJLAGE	
4. Schrijven	
4.1. Van informeel naar formeel schrijven: de e-mail	
4.2. Wetenschappelijk schrijven	
5. Examenvragen	
5.1. Tips om examenvragen te beantwoorden	
5.2. Voorbeeldvragen en -antwoorden	
5.2.1. Aardrijkskunde	
5.2.2. Wiskunde	
5.2.3. Godsdienst	
6. Luisteren	
6.1. Terzake: ‘Zeg eens precies wat je bedoeld’	
6.2. Een les in een auditorium: ‘Taalschat’	
6.2.1. Fragment 1: 0’ – 10’	
6.2.2. Fragment 1: 38’ – 51’	
6.2.3. Examenvragen	
Bibliografie	

1 TAAL IN HET HOGER ONDERWIJS

1 TAAL IN HET HOGER ONDERWIJS

1.1 Hoe taalvaardig ben jij?.

1.1.1 Duid in het schema hieronder aan welke taalvaardigheden je het best beheerst in het Nederlands?

	spreken	lezen	luisteren	schrijven
heel goed				
goed				
slecht				
heel slecht				

1.1.2. Wat heb je aangeduid wat je minder beheerst?

Weet je hoe dat komt?

Zal dat een probleem zijn voor je studies in het HO?

1.1.3 Noteer hieronder wat je denkt dat de overeenkomsten en de verschillen zijn tussen de hogeschool en je middelbare school. Dat kunnen verschillen zijn op het gebied van sociale omgang, contact met leerkrachten/docenten, leerstof, studietijd …

	Overeenkomsten		Verschillen
1.		1.	
2.		2.	
3.		3.	
4.		4.	
5.		5.	

1.1.4 Wat moet je volgens jou vooral kunnen/kennen als je hogere studies wilt doen?
Je moet:

☐	alles wat gezegd/geschreven is volledig kunnen begrijpen
☐	je studiehouding/studiemethode veranderen
☐	moeilijke teksten kunnen lezen en begrijpen
☐	de leerstof op een duidelijke manier kunnen uitleggen/uitschrijven tijdens examens
☐	nieuwe woorden (vaktaal) begrijpen en gebruiken
☐	je begrijpelijk kunnen uitdrukken (mondeling en schriftelijk)
☐	spreken zoals je schrijft
☐	alles even belangrijk vinden
☐	geen fouten maken tegen spreken en schrijven
☐	snel kunnen noteren wat de docent in zijn lessen vertelt
☐	kunnen samenwerken met andere studenten
☐	snel de kern uit een tekst kunnen halen
☐	goed de taalregels van de nederlandse grammatica kennen
☐	*(zelf in te vullen)*

Het is een misverstand te denken dat je in het hoger onderwijs alle informatie in een syllabus/cursustekst meteen moet kennen of in detail begrijpen. Je kan niet alles noteren wat een docent in de les zegt. Hij gebruikt meestal een handboek met of zonder powerpointpresentatie. Het komt er vooral op aan dat je een goede strategie vindt om de kerngedachten uit een tekst te halen en schematisch te noteren tijdens een les.
Daarbij helpt het als je de grammatica- en spellingregels goed beheerst. Bovendien moet je je stijl vlot kunnen aanpassen aan je publiek (bv. presentatie voor medestudenten) en de situatie (bv. mondeling examen).
Een tekst in het hoger onderwijs zal er anders uitzien dan een populairwetenschappelijke tekst. Dat is zoals het verschil tussen krantenartikels van een populaire krant en van een kwaliteitskrant.
In elk geval is het belangrijk dat je vertrouwd raakt met de ‘wetenschappelijke’ taal van het hoger onderwijs.

1.2 Woordenschat

Ken je de volgende woorden?

1. Chocolade is een dubieus geval: de ene krijgt er energie van, de andere diarree.

☐	duidelijk
☐	twijfelachtig
☐	vreemd
☐	speciaal

2. Hij behandelde de zaak consciëntieus.

☐	uitstekend
☐	onmiddellijk
☐	snel
☐	zorgvuldig

3. De KHLim was met een honderdtal studenten prominent aanwezig op de begrafenis.

☐	opvallend
☐	onmiddellijk
☐	zeker
☐	principieel

4. De conclusies die uit die onderzoeksresultaten getrokken worden, zijn zeer arbitrair.

☐	duidelijk
☐	verrassend
☐	willekeurig
☐	negatief

5. De burgemeester acht het plausibel dat er een verband bestaat tussen het gevoerde beleid en de immigratie in zijn stad.

☐	mogelijk
☐	wenselijk
☐	wezenlijk
☐	waarschijnlijk

6. Als je met deze test geen significant verschil kunt aantonen, is de test niet valide.

☐	minimaal
☐	veelbetekenend
☐	groot
☐	verrassend

7. Als je met deze test geen significant verschil kunt aantonen, is de test niet valide.

☐	geschikt
☐	waardevol
☐	uitstekend
☐	betrouwbaar

8. In een tendentieus artikel haalde de journalist uit naar de betrokken minister.

☐	vlijmscherp
☐	vooringenomen
☐	objectief
☐	kritisch

9. Ik ben ervan overtuigd dat het huidige debat over de territoriale cohesie ons kan helpen.

☐	samenhang
☐	grenzen
☐	chaos
☐	overeenkomsten

10. Leesprestaties van scholieren correleren vaak met hun slaagpercentages.

☐	beïnvloeden
☐	verklaren
☐	gaan … samen met
☐	verhogen

1.2.1 Woorden in krantenartikels

Een van de eerste dingen die je als student in het hoger onderwijs ontdekt, is dat de woordenschat die docenten in syllabi en tijdens de lessen hanteren, grondig verschilt van wat je gewoon bent in je vriendenkring of bij je thuis.

Om dit verschil duidelijk te maken, werken we met een tekst uit *De Morgen* van woensdag 14 oktober 2009

Veel 'nieuwe' dinosaurussen blijken jonge bestaande dino's (De Morgen)

*Een derde van de **fossiele** dinosaurussen is ten onrechte geïdentificeerd als nieuwe soort, terwijl het eigenlijk jeugdige versies zijn van bekende soorten die na hun 'puberteit' grote veranderingen hebben ondergaan.*

NEW YORK
Dat zeggen Amerikaanse onderzoekers in een documentaire van *National Geographic*. Aan hun bevindingen zijn tien jaar van studie voorafgegaan. Paleontologen noemen de conclusies **omstreden** en zeggen dat de **claim** dat een derde van verkeerde geïdentificeerde soorten **schromelijk** overdreven is.

Een voorbeeld dat door de Amerikaanse onderzoekers wordt genoemd is Nanotyrannus, zo genoemd in 1988 na een heronderzoek van een schedel die in 1942 was opgegraven. Het dier leefde ongeveer 65 miljoen jaar geleden, tijdens het Krijt.

BOTTEN VERMORZELEN

De Nanotyrannus had 17 tanden in zijn onderkaak en was in feite een jonge Tyrannosaurus Rex die 12 tanden in zijn onderkaak had. De jonge T-Rex verloor toen hij

opgroeide, een aantal scherpe snijtanden die werden vervangen door tanden waarmee de dinosaurus botten kon vermorzelen, aldus de onderzoekers. De vondst van een nieuw dinosaurusfossiel, dat met 14 tanden tussen Nanotyrannus en T-Rex invalt, zou die **hypothese** ondersteunen.

Dinosaurussen ondergingen grote veranderingen om dezelfde redenen als sommige diersoorten nu, aldus de onderzoekers. Dieren van dezelfde soort moeten elkaar herkennen en tegelijkertijd jonge **exemplaren** onderscheiden, omdat die bescherming nodig hebben.

TWIJFELS OVER HERKOMST

Geheel nieuw is de theorie over jonge dinosaurussen die sterk afweken van oudere exemplaren niet. Ook andere wetenschappers hebben twijfel over de herkomst van Nanotyrannus. De documentaire *Dinosaurus Decode* wordt 13 oktober door *National Geographic* in de VS uitgezonden.

De **bevindingen** hebben geen gevolgen voor de vorige maand **gerapporteerde** vondst van een miniversie van T-Rex, aangetroffen in China. Raptorex zou hebben geleefd 125 miljoen jaar geleden, **circa** 30 miljoen jaar eerder dan T-Rex. Het dier had wel alle kenmerken van de Tyrannosaurus Rex, maar was **aanzienlijk** kleiner. Raptorex woog rond de 68 kilogram, zijn grotere opvolger was bijna honderd keer zwaarder.

Deze week is ook de vondst gemeld van de kleinste pootafdrukken ooit van een dinosaurus, door Zuid-Koreaanse wetenschappers. De babydinosaurus kan niet meer dan 10 centimeter groot zijn geweest. Zijn pootafdrukken meten 1.27 bij 1.57 centimeter en zijn 110 tot 125 miljoen jaar oud. De geleerden zeggen in *New Scientist* dat het dier vlak na zijn geboorte voor iets op de vlucht moet zijn geslagen.

(*De Morgen*, woensdag 14 oktober 2009, p. 17)

Opdrachten bij de tekst
Veel 'nieuwe' dinosaurussen blijken jonge bestaande dino's

1.2.2 Woordverklaring

Geef een omschrijving of een synoniem van de volgende woorden. Zorg dat het door jou gekozen synoniem in de context past.

1. Fossiele (dinosaurussen):
   ……

2. Omstreden:
   ……

3. Claim:
   ……

4. Schromelijk:
   ……

5. Hypothese:
……

6. Exemplaren:
……

7. Bevindingen:
……

8. Gerapporteerde:
……

9. Circa:
……

10. Aanzienlijk:
……

1.2.3 Juist/fout-vragen

1. De Nanotyrannus is een dinosaurus die zo werd genoemd in 1942.

☐	juist
☐	fout

2. Het Krijt is een geologisch tijdperk van 65 miljoen jaar geleden.

☐	juist
☐	fout

3. De Nanotyrannus is feitelijk een jonge Tyrannosaurus Rex.

☐	juist
☐	fout

4. De volwassen T-Rex heeft minder tanden dan de jonge T-Rex.

☐	juist
☐	fout

5. De theorie over jonge dinosaurussen die sterk afweken van oudere exemplaren is totaal nieuw.

☐	juist
☐	fout

6. Aan de herkomst van de Nanotyrannus wordt door geen enkele onderzoeker getwijfeld.

☐	juist
☐	fout

7. T-Rex leefde ongeveer 95 miljoen jaar geleden.

☐	juist
☐	fout

8. Raptorex leefde ongeveer in dezelfde periode als de T-Rex.

☐	juist
☐	fout

9. Raptorex lijkt heel erg op de T-Rex.

☐	juist
☐	fout

10. Zuid-Koreaanse wetenschappers vonden de kleinste pootafdrukken ooit van een dinosaurus.

☐	juist
☐	fout

1.2.4 Inhoudelijke vragen

1. Hoe verschillen paleontologen en *National Geographic* van mening?

……

2 Wat is het verband tussen de Nanotyrannus en de T-Rex?

……

3 Wat is het verband tussen de T-Rex en de Raptorex?

……

4 Welke ‘vergissing’ is er aan de orde?

……

5 Waarom ondergingen dinosauriërs grote veranderingen?

……

6 Geef een voorbeeld van een verandering die optrad van jonge naar volwassen dinosaurus.

……

7 Welke vondst ondersteunt de hypothese van *National Geographic* en hoe?

……

8 Wat is het verband tussen de bevindingen van *National Geographic* en de recente vondst van een mini-versie van T-Rex?

……

9 Is er een verband tussen de vondst van een babydinosaurus en de rest van het artikel? Wat is het verband?

……

10 Zet alle vermelde tijdsaanduidingen in chronologische volgorde en vermeld erbij welke dinosauriërs toen leefden.

……

Conclusie

Kennisoverdracht in het hoger onderwijs gebeurt meestal via geschreven teksten, die door lesgevers in (vaak) grote groepen wordt overgebracht. De docent stelt wel vragen en gaat voortdurend in interactie met zijn studenten, maar doet dit niet in de eerste plaats om in communicatie te gaan met studenten of om iets te weten te komen. Hij doet dit om het denkproces bij de studenten te stimuleren, om voorkennis op te roepen, om betekenis te zoeken enzovoort. Dit vraagt van de jou als student heel wat inspanningen: je moet voortdurend gericht luisteren, de gebruikte woordenschat begrijpen, meedenken, vergelijkingen kunnen maken, notities nemen, kerngedachten uit het betoog halen, conclusies trekken, antwoorden op vragen … Dit alles gebeurt in een school- en vaktaal die zeker in het eerste jaar van een opleiding voor jou nieuw is en sterk verschilt van de leefwereldtaal die je thuis, op café, in je sportclub gebruikt.

In het secundair onderwijs werd dit schooltaal genoemd; in het hoger onderwijs spreken we van Academisch Nederlands. De taal van het hoger onderwijs klinkt meer *schrijftalig*, is formeler en bevat intellectualistische of ‘geleerde’ woorden. Sommige woorden zijn specifiek voor een bepaald vak:

- alkalische stoffen (chemie)
- karakterresolutie (informatica)
- eukaroten en prokaryoten (biologie)
- welbevinden en betrokkenheid (opvoedkunde)
- het preoccupatiesyndroom (sociale wetenschappen)

Andere woorden en uitdrukkingen komen niet echt voor in de dagdagelijkse omgangstaal, maar zijn wel gebruikelijk in het hoger onderwijs, in het nieuws op televisie, in kwaliteitskranten, gespecialiseerde tijdschriften … Dit zijn woorden als:

- analoog
- conventioneel
- populatie
- evalueren
- primordiaal
- deductie

De vaktaal en het ‘Academisch Nederlands’ worden verwerkt in syllabi, cursusboeken, handleidingen, powerpointpresentaties, studiegidsen, examenvragen … in meer complexe zinnen en tekststructuren dan in het alledaagse taalgebruik.

Voorbeeld

Met ontwikkelen bedoelt de ontwikkelingspsychologie ‘het veranderen van een aanwezige structuur’ (d.i. een persoon in zijn geheel: lichaam én geest). De aanwezige structuur ont-wikkelt, ont-vouwt, ont-plooit zich gedurende de hele levenscyclus: dus vanaf de conceptie tot aan de dood. Er treden gedragsveranderingen op van het begin tot het eind van het leven. Hierbij kan zowel sprake zijn van het verwerven van nieuwe mogelijkheden als van het verliezen van een bepaalde functie of vaardigheid. Winst en verlies gaan dan ook hand in hand in de ontwikkeling.
Ontwikkeling heeft het karakter van een levenslang proces. Dit wil zeggen dat ‘ontwikkeling een verloop in de tijd kent dat een voortgang inhoudt.’ Een verloop in de tijd wijst erop dat de veranderingen niet van vandaag op morgen plaatsvinden. Ontwikkeling is geen momentopname. Er is enkel sprake van een geleidelijke verandering. Het begrip voortgang duidt op het feit dat ontwikkeling niet herhaalbaar is. De verandering die optreden in de mens, zijn tevens van meer of minder duurzame aard.[1]

De kennisverwerking is een heel actief proces van luisteren en spreken, lezen en schrijven over onderwerpen die eerder wetenschappelijk van aard zijn, buiten je eigen kennisgebied liggen en abstract, complex en gedecontextualiseerd zijn.

Kortom, je moet je inwerken in een werkelijkheid die compleet verschillend is van de concrete situatie waarmee je vertrouwd bent.

Je docent van het hoger onderwijs mag zich wel afvragen of het wel nodig, zinvol en te verantwoorden is om een bovenstaande tekst aan zijn studenten voor te leggen. *Elke leerkracht is een taalleerkracht* is een bekende slogan die vooral door ex-minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke gepromoot werd. Het is niet de bedoeling dat je docent aan ‘verpampering’ gaat doen en de taal die hij gebruikt in syllabi of in zijn lessen gaat versimpelen tot het K3-niveau. Hij moet er wel voor zorgen dat nutteloze talige drempels het leren van de student niet in de weg staan. Anderzijds moet hij je ook helpen om noodzakelijke talige drempels te overwinnen.

[1] Struyven, K., Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E. (2009). *Groot worden. De ontwikkeling van baby tot adolescent. Handboek voor (toekomstige) leerkrachten, opvoeders en verzorgers.* Leuven: LannooCampus

2 WOORDENSCHAT

2 WOORDENSCHAT

1 Combineer en associeer. Soms zijn er meerdere mogelijkheden correct.

				oplossing
1.	vanbuiten	a.	uitleg	
2.	zakken	b.	vergadering	
3.	verklaren	c.	tweede	
4.	zittijd	d.	examen	
5.	van gedachten	e.	nemen	
6.	maatregelen	f.	wisselen	
7.	verslag	g.	leren	

2 Maak goede verbindingen.

kleuter-	kracht
studie-	school
leer-	rooster
onder-	fout
spel-	scheiding
college-	beurs

3 Geef het adjectief of bijvoeglijk naamwoord van de volgende woorden.

		oplossing	
1.	universiteit:		Het … onderwijs in België heeft een goede reputatie.
2.	vergeten:		Hij vergeet altijd wel iets: hij is uiterst …
3.	praktijk:		Je ben niet erg … en je hebt blijkbaar ook twee linkerhanden.
4.	wetenschap:		Karen is hoofdredacteur van een … tijdschrift.
5.	academie:		Geldt het … kwartiertje ook in de hogeschool/universiteit?
6.	techniek :		Tom heeft een … opleiding gevolgd.

4 Welk woord past niet in het rijtje? Waarom? Schrappen en mondeling verantwoorden.

1.	weigeren – analyseren – onderzoeken – opzoeken
2.	inschrijven – opschrijven – overschrijven
3.	het opstel – de scriptie – de presentatie – het experiment
4.	het geheugen – memoriseren – uit het hoofd leren – het practicum
5.	de faculteit – het departementshoofd – het opleidingshoofd – de docent

5 Leid een substantief af en geef een bepaald lidwoord erbij.

1.	onderzoeken	
2.	analyseren	
3.	beïnvloeden	
4.	corrigeren	
5.	reflecteren	
6.	meewerken	
7.	opmerken	

6 Welke 10 woorden van het thema kun je vinden in deze woordzoeker? De woorden staan horizontaal (van links naar rechts en van rechts naar links), verticaal of diagonaal (van boven naar onder en van onder naar boven).

N	H	O	C	Y	M	Z	Q	T	B	D	E	H	T	A
E	A	D	N	S	L	J	W	E	N	D	K	A	R	C
R	P	J	V	V	S	U	W	I	O	T	A	A	K	A
E	O	W	R	Z	O	U	A	H	O	C	O	Q	F	D
C	R	H	E	Q	S	L	T	E	I	M	X	U	U	E
O	I	P	E	T	P	E	D	F	S	H	X	Y	I	M
D	J	H	Z	F	M	O	I	O	M	Y	P	P	S	I
I	G	I	F	L	T	T	I	D	E	O	L	F	A	S
B	J	Z	O	J	R	D	H	Z	G	N	G	A	C	C
N	L	L	E	E	Z	A	G	L	N	T	D	C	N	H
A	D	O	C	T	O	R	A	N	D	U	S	E	R	A
R	M	S	H	E	I	T	C	U	R	T	S	N	I	A

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

7 Welk woord kun je met de zin erboven associëren?

1. Niet alle studenten krijgen evenveel aandacht in de les.
   a. bijscholen
   b. afleren
   c. aan bod komen

2. Michiel is de man die je zoekt. Hij weet echt alles over genetisch onderzoek. En volgens mij is hij ook de enige in België.
   a. klad
   b. wetenschapper
   c. specialist

3. De reden van zijn ontslag is een herstructurering van het bedrijf. Niemand heeft ooit gezegd dat hij zijn werk niet goed deed.
   a. het niet zien zitten
   b. te wijten aan
   c. van gedachten wisselen

4. Waauw!!!! Dat is fantastisch!!! Jullie hebben dat echt ongelooflijk goed gedaan!!! Proficiat!!!
   a. enthousiasme
   b. specialisatie
   c. studie

5. Rita vond het geen goed idee om opnieuw te verhuizen; dus heeft ze beslist om haar huis te verbouwen.
   1. te danken hebben aan
   2. te vinden zijn voor
   3. aan bod komen

8. Kun je in de onderstaande zinnen alleen een a of b invullen? Of zijn a en b allebei mogelijk?

1 a. lesgeven b. onderwijzen

‘… is zoveel zwaarder dan een baan achter een bureau, dat kun je niet met elkaar vergelijken ‘, zei hij.

2 a. uitleg b. uitslag

– Had je verwacht dat je voor je examen zou zakken?
– Nee, helemaal niet. Ik had deze … niet verwacht.

3 a. bijscholen b. opleiden

- Wat is je beroep?
- Ik ben leraar Engels.

- Probeer je een beetje op de hoogte te blijven van wat er gebeurt in jouw vakgebied?
- Ja, ik lees tijdschriften en ik zou me ook wel eens een paar weken willen laten …, maar ik heb er gewoon de tijd niet voor.

4 a. examineren b. afleggen

Geachte professor, omdat ik ziek ben, kan ik mijn examen niet …
a. onderzoeker b. docent

5
Hij was beter … geworden. Voor lesgeven is hij absoluut niet geschikt.

6 a. diploma b. uitslag

Voor die baan moet je een … hebben en dat heb je niet.

7 a. nagekeken b. geëxamineerd

'Ik ben doodmoe,' zei professor Van Dam,' ik heb vandaag 80 studenten …'.

8 Vul het juiste zelfstandig naamwoord in. Soms moet je de vorm aanpassen.

cursist (de) – opstel (het) – collegerooster (het) – uitleg (de) – onderwijs (het) – opleiding (de)

1. Na de zomervakantie moeten de leerlingen van de derde klas altijd een … schrijven over de maanden voordien. Ze doen dat eerst in het klad en dan in het net.
2. Zitten er leuke … in jouw groep?
3. Er zijn maar weinig leraars die bewust kiezen om in het technisch … te gaan lesgeven.
4. Op deze pagina kan je het … van de Faculteit Letteren raadplegen.
5. Heb je zin om samen een … te volgen om websites te maken?

9 Vul de tabel aan.

werkwoord	substantief	adjectief
1. xxx	de academicus	…
2. analyseren	…	XXX
3.	de invloed	XXX
4. xxx	…	bewust
5. (zich) bijscholen	…	XXX
6.	de correctie	XXX
7. …	de verbetering	XXX
8. …	de docent	XXX

9. xxx	…	enthousiast
10. …	de inschrijving	XXX
11. kennen	…	XXX
12. onderwijzen	…	XXX
13. …	het onderzoek …	XXX
14. xxx	…	XXX
15. opleiden	…	XXX
16. presenteren	…	XXX
17. specialiseren	… …	XXX
18. …	de spijbelaar	XXX
19. studeren	…	XXX
20.	de uileg	XXX
21. vergeten	xxx	…
22. …	de voorbereiding	XXX
23. xxx	… …	Wetenschappelijk
24. xxx	… …	Praktisch

10 Wat kan je niet … (schraappen wat niet past)

beïnvloeden?	iemand, een examen, een mening, een uitslag
uitleggen?	een woord, een gedrag, een diploma, een opmerking
overslaan?	een pagina, een invloed, een practicum, een opdracht
verbeteren?	een spelfout, een verslag, een studierichting, een fles

11 Wat betekent ongeveer hetzelfde? Verbind!

een examen afnemen	•	•	toelatingsproef
een methode	•	•	moeilijk
aantekening	•	•	onvoldoende
niet doen	•	•	notitie
presenteren	•	•	voorstellen
niet genoeg	•	•	manier
toelatingsexamen	•	•	examineren
lastig	•	•	overslaan

12 Kies het juiste werkwoord en vul de juiste vorm in.

1 Bestuderen/afstuderen
- Bij het … van de hiëroglyfen ontdekte de onderzoeker dat de farao een vrouw was.
- Toen mijn zus …, was er weinig werk voor gediplomeerde kinesisten

2 Bijscholen/omscholen
- Ik heb me volledig …: ik was tandarts, maar nu ontwerp ik juwelen.
- Als je wil bijblijven in je vakdomein, moet je je wel laten …

3 Afleggen/afnemen
De studenten die het mondeling examen wiskunde hadden …, hadden geen medelijden met de professor, die nog de hele dag in dat bloedhete lokaal examens moest …

4. Onderwijzen/opleiden
- Die school … mensen … tot opvoeders.
- Mijn oom … geschiedenis in een gemengde middelbare school.

5. Opschrijven/overschrijven
- Wacht! Ik … even, want anders onthou ik het niet.
- Voor straf … je dit artikel tienmaal ….

6. Spieken/spijbelen
- Tijdens een toets of een examen mag je niet … bij je klasgenoten.
- … is een probleem dat meer en meer voorkomt. Vooral in de grote steden zijn er jongeren die naar school gaan zinloos vinden.

13 Vul het juiste werkwoord in. Let op, sommige werkwoorden zijn scheidbaar, andere niet.

nakijken – beïnvloeden – afstuderen – uitsluiten – spieken – bijscholen - lesgeven

1. Telkens als we een test hebben, … hij. Frank studeert echt nooit zelf.

2. Als je je docent af en toe een cadeautje geeft, kan dat je uitslag eventueel … .

3. Het is niet … dat mensen zonder diploma een goede baan vinden.

4. Het wordt tijd dat hij zich …, want ik vind zijn lesmethode wel heel erg ouderwets.

5. Wanneer ben je van plan om te …? Je bent nu al meer dan 7 jaar bezig en je bent nog steeds niet verder gekomen dan het tweede jaar.

6. Na dat feestje had de leraar echt geen zin meer om al die toetsen … te …

7. … je al 20 jaar …? Ben je het nog niet beu om elk jaar hetzelfde te moeten vertellen aan je studenten?

14 Wie zoeken we?

Iemand die *doceert*	is	*een docent*
1. is ingeschreven voor een cursus		……
2. aan het hoofd staat van een opleiding		……
3. zich bezighoudt met wetenschappelijk onderzoek		……
4. heel veel weet over een bepaald onderwerp		……
5. aan het hoofd staat van een departement		……
6. de lessenroosters maakt		……

15 Welke 9 samengestelde woorden of afleidingen kun je maken met deze woorden of woorddelen? Geef ook het juiste lidwoord erbij (of niet).

Schrijf hier de woorden

16 Hoe noemen we een vrouwelijke …?

1. onderzoeker	……
2. leraar	……
3. docent	……
4. doctor	……
5. wetenschapper	……
6. onderwijzer	……
7. directeur	……
8. medewerker	……

9. secretaris	……
10. professor	……
11. student	……
12. kleuterleider	……
13. leerkracht	……
14. kinderverzorger	……

Welke beroepsnamen uit de eerste kolom kunnen we eigenlijk zowel voor mannen als voor vrouwen gebruiken?

17 Vul het juiste adjectief/bijvoeglijk naamwoord in. De eerste letter is gegeven.

1. Ik vind niet dat hij een **b** ……leraar is. Hij voelt absoluut niet aan dat zijn leerlingen meer uitleg nodig hebben.

2. Die **g** ……oefening vind ik te moeilijk. Ik maak liever oefeningen die maar over één onderwerp gaan.

3. Hij heeft zich **g**……in oogziekten.

4. Mijn tante reageerde **e**……op het voorstel om samen op vakantie te gaan. Ze gaat heel graag mee.

5. Ach, Peter heeft je zeker **b**……pijn gedaan. Hij wist niet dat je het zo erg zou vinden.

18 Vervang de onderstreepte woorden door een ander woord of andere woorden. De betekenis van de zin mag niet veranderen. Soms moet je de zin anders formuleren.

1.	De namen van alle studenten **<u>vanbuiten</u>** leren, dat vind ik een van de moeilijkste dingen aan deze job.	
2.	Je hebt echt **<u>niet genoeg</u>** gestudeerd. Daarom ben je niet geslaagd.	
3.	Stop met **<u>afkijken</u>**! Je moet de test individueel doen!	

4.	Als het inkomen van je ouders niet te hoog is, kun je recht hebben **op geld om te studeren**.	
5.	Helaas was Jo niet geslaagd in de eerste **examenperiode**.	

19 Welk woord past het best in de zin? Let ook op de vorm.

1. Zo veel woorden studeren op zo'n korte tijd? Dat zie ik echt niet meer …….

2. Kunnen we even van gedachten ……over de les van morgen.

3. Heb je echt al die woorden uit het hoofd ……?

4. De vernieuwingen van onze studierichting gaat echt te ver. We moeten dringend maatregelen …….

5. Joni heeft haar …….bio-ingenieur vorig jaar behaald. Nu werkt ze voor de faculteit biologie.

6. Na de ……van de directeur over haar korte rokjes droeg Caroline alleen nog lange broeken om les te geven.

7. Je gaat toch niet alleen naar de hogeschool om …… te vergaren (=verzamelen)? Het is ook heel belangrijk voor je sociale ontwikkeling.

8. Sara ……het liefst ……aan kinderen. Ze voelt zich niet goed in haar vel voor een klas met volwassenen.

9. Mijn eerste e ……in mijn eerste jaar aan de universiteit was de zwaarste ooit. Ik heb nog nooit zo hard gestudeerd op zo'n korte tijd.

20 Welke acht samengesteld of afgeleide woorden kun je maken met deze woorden of woorddelen? Zijn ze scheidbaar? Sommige delen mag je tweemaal gebruiken.

	Schrijf hier de woorden	Scheidbaar?
1.		Ja/neen
2.		Ja/neen
3.		Ja/neen
4.		Ja/neen
5.		Ja/neen
6.		Ja/neen
7.		Ja/neen
8.		Ja/neen

21 Zeg het op een andere manier en doe dit in een zin.
Gebruik daarbij het woord tussen ( ).

1. Je moet eerst het probleem tot in de details bestuderen voordat je conclusies kunt trekken. (analyse)

   ……

2. Dirk heeft echt alle talenten van een goede leraar. (bekwaam)

   ……
   …

3. Piet heeft blijkbaar toch veel geleerd in die extra cursus. (bijscholing)

   ……

4. Het is tijd voor verandering! Je hebt een totaal verkeerde studiemethode. (verbeteren)

   ……
   ……

5. Hoe doe je dat het best, een nieuwe pc installeren? (manier)

   ……

6. Als u denkt dat uw zoon of dochter niet naar school gaat tijdens de schooluren, moet u dat melden aan de directie. (spijbelen)

   ……

7. Heb jij een verklaring voor het feit dat er steeds meer studenten zijn aan de universiteiten en de hogescholen. (verklaren)

……

8. Jij vergeet echt alles. Het wordt tijd dat je een notitieboekje koopt en alles opschrijft. (vergeetachtig)

……

9. Ik heb echt geen zin om in augustus nog examens af te leggen. (het niet zien zitten)

……

10. De oorzaak van zijn slechte studiemethode is zeker niet zijn IQ. (te wijten aan)

……

11. Er moet iets gedaan worden aan die toestand. Zo kan het echt niet verder. (maatregelen nemen)

……

12. Dankzij jouw talent hebben we goede resultaten behaald. Bedankt! (te danken hebben aan)

……

22 Vul een logisch woord in.

1. hogeschool – **d** ……- opleiding
2. voldoende – **o** ……..– grote onderscheiding – grootste onderscheiding
3. module – **s** ……- academiejaar
4. student – docent – **o** …… –departementshoofd
5. instroom – **d** ……- uitstroom

23 Welk woord ontbreekt in deze vaste woordgroepen of collocaties?

1. een examen … : wat een docent doet van een student
2. een examen … : wat een student doet voor een docent
3. … onderzoek … : iets onderzoeken met betrekking tot een wetenschap
4. vanbuiten … : memoriseren
5. een uitgebreid ……geven: iets met veel details uitleggen
6. een …… maken: een tekst schrijven waarin staat wat gezegd is, bijvoorbeeld op een vergadering
7. ……nemen: iets doen om iets te veranderen

8. aan ……komen: een kans krijgen, aan de beurt komen
9. ……... presteren: resultaten behalen die niet goed zijn

24 Vul het juiste voorzetsel in.

1. De atleten hebben zich allemaal goed voorbereid …….. de wedstrijd.
2. Wij doen een groot onderzoek …… de psychologische gevolgen van de aanslag.
3. Wat jammer dat ik niet geslaagd ben …….. mijn rijexamen.
4. Hij is er zich niet …… bewust dat hij het nooit zal leren.
5. Zij wijdt elke vrije dag die ze heeft ……. haar studie, maar ze vindt dat niet echt lastig.
6. Die goede resultaten heb je te danken aan …… je eigen inzet en enthousiasme. Proficiat!
7. Lina is een bekwame leerkracht. Ze heeft haar leerlingen duidelijk ……..de hand. Dat zie je zo!
8. Welke thema's komen er ……. bod in deze cursus?
9. Tom is gespecialiseerd …… DNA-tests.
10. Het toelatingsexamen bestaat …… vier delen: lezen, luisteren, schrijven en spreken.

25 De letters van de woorden hieronder staan door elkaar. Probeer ze in de juiste volgorde te zetten. De eerste letter krijg je cadeau. Vind je ook het woord onderaan?

SINKEN	**K**												
					10								
GEURUNWAIK	**N**												
						9							
NEKNAITTEGAN	**A**												
					4						**14**		
BEWSUT	**B**												
TAECIFTAICR	**C**												
			5					**7**					
NEGTILDLLOSE	**D**												
	11	**1**											
NEUEGGEH	**G**												
			8					**2**					
GDGMNEE	**G**												
							3						
TALECPIISAISE	**S**												
					12				**6**				
CERNODE	**D**												
							13						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

26 In de volgende zinnen staat een woord dat niet past. Doorstreep het en vervang het door een ander woord.

1. Het spijt me, maar ik kan de les van morgen niet memoriseren, omdat ik een afspraak heb voor mijn eindwerk.
2. Je moet eerst de kennis lezen en dan pas de opdracht uitvoeren.
3. Wout schrijft heel onvoldoende op wat de leerkracht zegt, zodat hij het achteraf gemakkelijk kan studeren.
4. In het bewustzijn kun je zien, wanneer je les hebt en in welk lokaal.
5. Hugo heeft een heel goed experiment. Hij onthoudt echt alles.
6. Wat is volgens jou de beste studie om die woorden uit het hoofd te leren?
7. Als een student je om hulp vraagt, mag je dat echt niet wijden.
8. De directeur zal je ouders opbellen, als je nog één keer corrigeert tijdens de schooluren.
9. Ik ben al bijgewoond voor het volgende academiejaar.
10. Omdat de docent niet op tijd was en semester om was, haastten de studenten zich snel naar buiten.

27 Vul het juiste woord in. De laatste letter van het eerste woord is telkens de eerste letter van het volgend woord.

T . . . . . H . . . . . L . . . . . N . . . . . G . . . . . D . . . . . A . . . . . G . . . . . N

1. wat met techniek te maken heeft
2. school voor hoger onderwijs
3. het geheel van jobs gedurende een bepaalde tijd
4. precies, met veel details
5. met jongens en meisjes samen
6. schriftelijk bewijs dat zegt dat je een studie met succes hebt beëindigd
7. dat wat je opschrijft, omdat je het wil onthouden
8. het deel van de hersenen waarmee je dingen kan onthouden

M . . . . . E . . . . . E . . . . . T . . . . . F

1. manier om een bepaald doel te bereiken
2. animo, vurigheid, heel veel zin
3. adjectief van het vorige woord
4. test om te mogen deelnemen aan iets, bv. een studie

28 Wat is het verschil tussen de volgende begrippen/woorden? Leg uit.

1. bestaan/ bestaan uit

2. hoorcollege/les

3. de scheiding/de onderscheiding/het onderscheid

4. verleren/afleren

5. syllabus/cursus

29. **Geef een synoniem voor de volgende woorden of uitdrukkingen. Geef ook een lidwoord bij de substantieven.**

1. onder controle hebben	=	
2. als toehoorder aanwezig zijn	=	
3. carrière	=	
4. spieken	=	
5. onderwijzen	=	
6. vanbuiten leren (2)	=	+
7. noteren (2)	=	+
8. het attest	=	
9. verbeteren (2)	=	+
10. het resultaat	=	
11. de correctie	=	

30. **Geef een woord met een tegenovergestelde betekenis**

1. een les volgen	⬌	
2. slagen voor een examen	⬌	
3. voldoende	⬌	
4. aanvaarden	⬌	
5. inschrijven	⬌	
6. groepswerk	⬌	

31. **Vul telkens hetzelfde woord in de verschillende contexten in.**

1.
   - Een horlogemaker moet heel … te werk gaan bij de reparatie van een horloge.
   - Heb je die formules … uit het hoofd geleerd?

   … is een synoniem van ‘exact’.

2.
   - Of hoofddoeken in de school toegestaan moeten worden, vraag je? Dat is een … kwestie.
   - Victoria is een … kind. Ze loopt voortdurend te zeuren om koekjes en cola.
   - Ik vond onze reis naar Ghana echt fantastisch, alleen de muggen maakten ons soms wel …

3.
   - Wie … dat nieuwe spelprogramma op de televisie?
   - Wanneer zal je de resultaten van je onderzoek … aan de collega-studenten?

4.
   - Je mag het geld … op het nieuwe rekeningnummer.
   - Zou je het adres op dit blaadje even willen … voor mij? Dan heb ik het ook.

5.
   - Morgen komt er een dokter langs voor een medisch … van alle leerlingen.
   - Als je je … wil laten financieren, kun je een beurs aanvragen bij de overheid.

34 Vul een woord in dat past. De eerste letter is gegeven.

1. Hoogbegaafde kinderen mogen onder bepaalde voorwaarden een klas o _____, omdat ze zich anders snel gaan vervelen.

2. Erik weet niet nog niet welke s _____hij volgend jaar zal kiezen. Misschien iets met kunst? Hij is namelijk niet zo wetenschappelijk aangelegd.

3. Als je niet geslaagd bent in de eerste z _____of e_____, krijg je nog een kans in september.

4. Zijn mislukking is t _____een slechte voorbereiding. Dat is duidelijk.

5. Eos is een w _____tijdschrift waar allerlei interessante artikels staan over bijvoorbeeld biologie, fysica en dergelijke.

6. Veel anderstalige studenten maken s _____in woorden met lange klanken in een open lettergreep. Ze schrijven dan bijvoorbeeld *boomen* in plaats van *bomen*.
7. Als ik jou was, zou ik dat nagelbijten a _____Het is een echte vieze gewoonte!

8. Als je o _____studeert, kun je geen hoge scores halen, dat is toch logisch?

9. Eén van de belangrijkste t _____van een directeur is ervoor te zorgen dat leerkrachten en leerlingen zich goed voelen op school.

10. De nieuwsdienst is op zoek naar een journalist die g _____is in de buitenlandse politiek.

11. Na haar studie in Nederland had ze bijna al haar Frans_____.

35 Welke uitdrukkingen of vaste combinaties kun je gebruiken in het volgende gesprek?

- Tanja: ‘Ik moet deze week nog 400 woorden studeren en 2 boeken lezen. Ik word er depressief van! Ik zie _____’

- Rudy: ‘Geen paniek, met mijn steun zal het wel lukken. Ik heb de situatie _____. Zullen we eerst wat gaan wandelen, dan is je hoofd weer fris en dan kun je er opnieuw aan beginnen.’

- Tanja: ‘Maar Rudy, daar ben ik echt niet voor te _____. Ik blijf liever nog wat studeren.’

- Rudy: ‘Ach, waarom ga je toch niet mee? We kunnen intussen toch een beetje babbelen en misschien komen er dan wat woorden aan _____die je ook moet studeren voor je examen.’

- Rudy (wordt een beetje kwaad): ‘Je weet toch dat je al het Nederlands dat je nu kent aan mij te _____ hebt, hé?

- Tanja: ‘Ja natuurlijk schatje, maar ik spreek ook goed dankzij mijn intelligentie en mijn werklust, niet?’

36 Van welke woorden zijn dit definities?

1. iemand opleiden voor een ander beroep dan hij of zij al had _____
2. iemand lessen geven over iets _____
3. een aanvullende scholing geven of volgen _____
4. hoe iets gebeurt of gedaan wordt _____
5. iets zoeken waar je het verwacht (bv. in een woordenboek) _____
6. vertellen zodat iemand iets gaat begrijpen, duidelijk maken _____
7. met anderen over iets praten _____
8. dat ben je als je goed apparaten kunt maken en kunt doen wat nodig is om ze te laten werken _____
9. een fout tegen de regels van de spelling _____
10. examen dat men moet afleggen, alvorens tot een opleiding van het hoger onderwijs toegelaten te worden _____
11. zwak van geheugen _____
12. door gebrek aan oefening vergeten _____
13. schema waarin je kunt zien waar en wanneer je les moet volgen _____
14. wetenschappelijk opstel als verplicht onderdeel van een wetenschappelijke opleiding _____

37 Geef een synoniem.

1. iets onder controle hebben _____
2. memoriseren _____
3. uitleggen _____
4. niet slagen voor _____
5. spenderen aan _____

6. als gastvrouw of gastheer een programma leiden, geven, aanbieden _____
7. een stuk tekst dat een kind op de lagere school geschreven heeft over een onderwerp _____
8. voorstander zijn van iets _____
9. gebundelde tekst over wat behandeld is of zal worden op een lezing, een college enz. _____
10. op een eigen manier onder woorden brengen _____

38 Wat kun je invullen in plaats van de onderstreepte woorden? Let op! De betekenis moet ongeveer hetzelfde blijven.

1. Ik vind niet dat hij <u>de capaciteiten</u> heeft om naar het volgende niveau te gaan. _____
2. Vorig jaar in juni <u>heeft</u> hij <u>zijn diploma</u> <u>behaald</u>. _____
3. Ik <u>realiseerde me</u> niet dat ik hem pijn had gedaan met die opmerking. _____
4. Dit boek <u>heeft</u> 2 delen: een deel over woordenschat en een deel over grammatica. _____
5. Ik <u>heb</u> niet <u>de juiste studie gedaan</u> om hem te helpen met zijn psychische problemen. _____
6. Kan jij dit woord <u>uitleggen</u> in het Nederlands? Het staat niet in mijn woordenboek. _____
7. Hij was niet geslaagd in de eerste <u>examenperiode</u>. _____
8. Als je een brief schrijft naar een heel belangrijk iemand, maak je eerst <u>een voorlopige versie</u>. _____
9. Als ik jou was zou ik <u>een cursus</u> volgen, dan vind je misschien sneller een baan. _____
10. <u>Aantekeningen</u> maken tijdens een les blijft moeilijk. _____

39 Hieronder vind je een aantal fragmenten uit Wikipedia. Welke woorden ontbreken?

1. _____kan verwijzen naar:
   - verkleuring of verandering van de huid;
   - de uitkomst van verkiezingen
   - het resultaat van deelname aan een examen
   - het resultaat van een sportwedstrijd

2. Een _____ is een persoon die ongekende zaken onderzoekt. Het onderwerp van het onderzoek kan variëren van medisch onderzoek (dek aan het zoeken naar nieuwe medicijnen) tot technisch onderzoek (bijvoorbeeld het onderzoek naar de kleinste deeltjes of botsonderzoeken bij auto's) tot onderzoek binnen de maatschappij- en gedragswetenschappen.

3. Een _____ is een gewenste situatie, waar naartoe gewerkt wordt. _____ worden geformuleerd om het handelen bewust richting te geven. Het opstellen van _____ kan onderdeel vormen van de planning en beleidsvorming.

4. _____ kan verwijzen naar:
   - een memo, een korte …
   - een opmerking, een notitie in de marge

5. Een _____ is een schriftelijk bewijs, een officiële verklaring die een mondelinge bewering versterkt of ondersteunt.

   - een medisch … bijvoorbeeld om afwezigheid op het werk te verantwoorden
   - een gelijkvormings … dat bij de inschrijving van een nieuw motorvoertuig gevoegd moet worden in België
   - een … van regelmatige lesbijwoning, voor wie wel een opleiding volgt, maar geen examens doet.

6. Het _____ is het overbrengen van kennis, vaardigheden en attitudes met vooraf vastgestelde doelen. Daarbij houdt men rekening met een beginsituatie, volgt men een _____strategie en worden de resultaten geëvalueerd, onder meer door toetsing, zelfevaluatie en peerevaluatie (collegiale toetsing). _____wordt binnen een door de overheid bepaalde structuur gegeven door personen die daarvoor speciaal zijn opgeleid, zoals onderwijzers, leraren en docenten.

7. Een _____ is een combinatie van vakken in het hoger onderwijs, zodanig dat die vakken een bepaalde discipline of een bepaalde (beroeps) gerichte opleiding vormen.

8. Een _____ of rapport is een tekst geschreven na een activiteit, gebeurtenis of toestand. Dit … wordt, al dan niet na voorafgaand onderzoek, door een of meer rapporteur(s) gedaan aan een doelgroep, die doorgaans, maar niet noodzakelijkerwijze, de opdracht heeft gegeven of de wens uitgesproken.

9. Een _____ is een hoeveelheid geld, meestal een schenking, die wordt toegekend door een geldgevende instantie aan een specifiek iemand, zodat die persoon een bepaalde scholing kan volgen of een van tevoren gedefinieerde (wetenschappelijk) onderzoek kan uitvoeren.

40 De finesses van het Nederlands: het verschil tussen KENNEN en WETEN

Een dialoog tussen 2 buitenlanders:

- *…die man?*
- *Ja, ik … hem persoonlijk*
- *Ik … hem alleen van gezicht.*
- *Nee, ik … hem door en door.*
- *… je hoe hij heet?*
- *Ja, ik … zijn naam.*
- *… je wat hij doet?*
- *Ik … dat hij de Belgische koning is.*
- *… je zijn adres?*
- *Ja, ik … waar hij woont.*
- *… je zijn telefoonnummer?*
- *Ja, ik … het zelfs uit mijn hoofd.*
- *… hij dat?*
- *… hij wat?*
- *… hij dat jij zijn telefoonnummer vanbuiten … ?*
- *Ik zou het niet …..!*
- *… jij of hij van frieten houdt?*
- *Ik … het niet zeker, maar ik … wel dat hij van Mathilde houdt.*

41 Vul hieronder in:

vanbuiten, weet, wanten, hoogte, persoonlijk, gezicht, door en door, macht, uit het hoofd, knie, thuis, veel, gekomen

1. Nee hoor, dat is geen goede vriend van mij. Ik **ken** die man alleen **van** _____	= weten wie hij is, maar nooit direct met hem kennisgemaakt hebben
2. **Ken** jij Guy Verhofstadt _____?	= door persoonlijk contact weten wie en hoe hij is
3. Ja hoor, ik **ken** hem _____	= heel goed, tot in detail kennen
4. **Ken** jij dat mooie liefdesgedicht van Hugo Claus _____/ _____	= het volledig kunnen opzeggen of opschrijven zonder de originele tekst te zien
5. Lena weet veel van computerprogramma's. Je mag haar er alles over vragen, want ze **is er** echt **in** _____	= ermee vertrouwd zijn, er veel vanaf weten

6. Of ik binnenkort met Els ga trouwen? **Wie** _____	= dat zou best kunnen, dat zeg ik niet
7. Waar je in deze stad goedkope sokken kan kopen? **Weet ik** _____!	= dat weet ik niet en dat interesseert me ook niet
8. Een intensieve cursus wijnproeven organiseren voor 500 personen? Vraag dat maar aan Piet, die **weet van** _____	= goed en snel kunnen werken
9. – Weet je al dat er bij de NMBS weer mensen zullen worden ontslagen? – Ja, **ik ben er** al **van op de** _____	= iets weten, bepaalde informatie hebben
10. – Hoe weet jij dat mijn buurvrouw gaat scheiden? – Ik ben dat **te weten** _____ via haar broer, dat is mijn ex-vriend.	= iets vernemen, iets horen of lezen
11. Maria woont al 15 jaar in België en ze **heeft** het Nederlands nu wel **onder de** _____	= iets heel goed kennen
12. Als je goed studeert, zal je het ver brengen, want **kennis is** _____	= wie iets weet wat anderen niet weten, staat het sterkst

42 Vul hieronder in:
peil, blazen, idee, vanaf, toetsen

1. Ik heb **er geen (flauw)** _____ **van** hoe laat het is.	= het absoluut niet weten
2. Haar kennis van het Engels **is beneden (alle)** _____	= echt slecht zijn
3. De minister zegt dat de dioxines niet schadelijk zijn? Hij **kent er niets van** _____	= hij weet niet waarover hij spreekt; is onkundig
4. Jan was vanochtend wel aanwezig op de vergadering, maar steeds **weet** hij **van** _____ **noch** _____	= absoluut niks weten, van niks weten, volkomen onkundig zijn
5. Hoe laat de studenten naar Antwerpen vertrekken? Sorry, **ik weet er niets van** _____	= het niet weten

43 De finesses van het Nederlands: onthouden/vergeten
Vervolledig de volgende zinnen. Maak gebruik van volgende woorden:
zich herinneren – verleren – onthouden – vergeetachtig – afleren – opfrissen – geheugen als een olifant – iemand aan iets herinneren – hoofd – vanbuiten leren

1. Picknicken in de regen met 250 studenten? Nee, dat is geen goed idee. Zet dat maar uit je _____	*(je zou dat idee beter vergeten)*
2. Ik _____niet veel meer van gisteravond. Ik had te veel gedronken.	*(iets of iemand in gedachten terugbrengen)*
3. De sleutels van Bert liggen hier nog op de tafel. Bijna elke morgen vergeet hij ze mee te nemen naar zijn werk. Hij is erg _____	*(hij vergeet voortdurend dingen)*
4. Als ik moe ben, kan ik geen namen _____	*(iets niet vergeten)*
5. Roken is slecht en ongezond. Voor je eigen gezondheid _____je die gewoonte beter _____	*(jezelf opleggen iets niet meer te doen)*
6. Dat boek _____mij _____mijn jeugd: als ik het lees, denk ik steeds aan mijn geboortedorp.	*iets in iemands gedachten terugbrengen)*
7. Het Nederlands zou je moeten blijven oefenen. Zoals elke taal _____ je het snel.	*(de vaardigheid verliezen)*
8. Onze docent kent na 20 jaar nog steeds de naam en bijnaam van elke student. Geen detail is hij vergeten. Hij heeft een _____	*(alles perfect kunnen onthouden)*

9. Bart heeft die tekst _____. Op het podium heeft hij zelfs geen blad meer nodig om de woorden te kunnen onthouden.	*(uit het hoofd leren)*
10. Ken je het passief niet meer? Deze oefening zal je geheugen _____	*(wat je moet doen om je iets te herinneren)*

44 Spreekoefening

1. Wie van je medestudenten ken je door en door? Wie alleen van gezicht?
2. Waar ken je absoluut niets van?
3. Vind je ook dat kennis macht is? Waarom (niet)?
4. Op welke vraag zou je antwoorden met: ’Oei, daar heb ik geen flauw idee van!’
5. Ken je een gedicht uit je hoofd? Welk gedicht?
6. Ken je iets anders (bv lied) vanbuiten?
7. Waar ben je echt in thuis? Welke talen/sporten heb jij onder de knie?

3 LEZEN

3 LEZEN

3.1 Leesstrategieën

Voor het lezen van wetenschappelijke teksten moet je leesstrategieën toepassen. Je kan hierbij verschillende leesfasen onderscheiden en voor studenten zijn volgende drie leesfasen belangrijk:

1. Verkennend lezen
2. Globaal lezen
3. Verdiepend lezen

3.1.1 Verkennend lezen

Voor je de tekst leest, moet je hem gaan 'verkennen'. Alleen al door naar de tekst te kijken, kan je oordelen of het de moeite loont om hem te lezen. Je zoekt meer bepaald antwoorden op 2 vragen:

- Is de tekst interessant of bruikbaar voor jou (= oriënterend lezen)?
- Kun je er de beoogde informatie in terugvinden (=diagonaal lezen)?

3.1.1.1 Oriënterend lezen

(volgende pagina)

SPREEKSTIJLEN VAN VROUWEN EN MANNEN *De gevaren van gemengd spreken*
Opdracht: lees het tekstfragment en beantwoord volgende vragen.

1. Wat is de titel/ondertitel van de tekst?
   Is de titel duidelijk? Ken je nu de bedoeling van de auteur? Waaraan denk je als de titel + ondertitel leest? Waarover denk je dat deze tekst gaat?

2. Wie is de auteur?
   Heb je ooit van deze auteur iets anders gelezen? Heb je haar naam al eerder gehoord in de les, in syllabi, in andere teksten …? Weet je iets over haar ideeën/waar zij voor staat?

3. In welk jaar werd de tekst geschreven? Pas verschenen of al gedateerd en niet meer actueel? Wat zegt dit over de tekst?

4. Kan je op basis van de 'buitenkant' van de tekst de tekstsoort bepalen (titel, tussentitels, illustraties, lengte, tekstblokken …)?

5. Weet je wat de bedoeling is van deze tekst?
   Denk je dat
   - deze tekst je gaat boeien? Waarom wel/niet?
   - je al een zekere voorkennis hebt?
   - je na het lezen van de tekst het gevoelen gaat hebben dat je iets hebt bijgeleerd?

SPREEKSTIJLEN VAN VROUWEN EN MANNEN *De gevaren van gemengd spreken*

Ingrid van Alphen in ‘Onze Taal’ januari 1990

Wanneer iemand een verhaal vertelt, geeft de ander vaak te kennen dat zij luistert door tijdens het gesprek de ander te ondersteunen met ‘hmm’ of ‘mhm’, die met instemmende knikjes te vergelijken zijn. Ik gebruikte zo-even ‘zij’ niet ter vervanging van ‘hij’, maar omdat ik alleen vrouwen bedoel. Als een vrouw met een man praat, hummen zij beiden op gezette tijden. Maar de hmm’s van de vrouw zouden iets anders betekenen dan die van de mannelijke gesprekspartners, namelijk dit:’ Ja, ik luister, vertel verder, ik ben er nog.’ Mannen hechten veel ‘zwaardere’ betekenis aan deze uiting, namelijk ‘Ja, ik ben het met je eens’. Dat verklaart waarom vrouwen vinden dat mannen nooit luisteren. Die doen alleen maar ‘hmm’ als ze het met een verhaal eens zijn. Mannen roepen van hun kant dat vrouwen onvoorspelbare wezens zijn, omdat die na afloop van het gesprek zeggen het er niet mee eens te zijn, terwijl ze toch zo vaak ‘instemmend’ gehumd hebben!

Deze verschillen tussen vrouwen en mannen in betekenistoekenning aan hmm en andere minimale antwoorden zullen iedereen bekend voorkomen, maar het blijkt moeilijk dergelijke verschillen ook wetenschappelijk aan te tonen. Het wetenschappelijk onderzoek hiernaar is nog niet zo ver gevorderd.

Spreekstijlen

De hierboven beschreven miscommunicatie wordt veroorzaakt door een verschil in normen binnen conversaties bij vrouwen en mannen. Deze verschillende normen leiden tot seksespecifieke spreekstijlen. Het taalgedrag van vrouwen ziet er, kort samengevat, meer coöperatief (=ondersteunend) uit. Het taalgedrag van mannen lijkt meer concurrerend, bevechtend te zijn. Vrouwen zijn actiever betrokken bij het instandhouden van gesprekken; zij stellen meer vragen, vullen meer stiltes en geven – zoals gezegd – meer minimale antwoorden. Zij protesteren niet expliciet als zij in de rede worden gevallen, maar vallen letterlijk stil. Zij wachten vaker op de mogelijkheid tot spreken (ofwel: een beurt) of vragen daar expliciet om. Zij sluiten vaker aan bij het betoog van de ander, met bijvoorbeeld ‘Ja, maar’ of ‘Ja, en …’

Mannen daarentegen sluiten alleen expliciet aan bij de vorige spreker, indien hun betoog in gevaar is. Zij nemen vaker de beurt, spreken veel langer en vinden het helemaal niet erg als ze in de rede gevallen worden. Zelf interrumperen zij vaker gesprekspartners (in het bijzonder vrouwen). Ook doen zij vaker stellige uitspraken. Zij vechten vaker het standpunt van de ander aan, doen net of ze opmerkingen niet horen en beginnen vaak als volgt: ‘Hier zitten drie kanten aan’. Zodoende claimen zij op voorhand spreektijd voor ten minste drie uiteenzettingen. Ook plaatsen zij structurerende opmerkingen zoals ‘Het eigenlijke kernpunt ligt ergens anders en daarover moeten wij het nu hebben’. En ten slotte maken zij erg lange zinnen; daar waar normaal de zin zou eindigen, gaat de intonatie omhoog en wordt verder gesproken, zodat de zogenaamde ‘wormzin’ ontstaat.

De vraag is nu hoe, wanneer en waarom dit seksespecifieke taalgedrag wordt aangeleerd. Daarvoor moeten we terug naar de verwerving van de moedertaal in het algemeen en naar onderzoeken naar de verwerving van seksespecifiek taalgedrag in het bijzonder.

3.1.1.2 Diagonaal lezen

Je hoeft niet altijd de hele tekst van een boek of een artikel te lezen om ongeveer op de hoogte te zijn van de inhoud ervan. Je kunt een tekst ook *diagonaal lezen* of ‘scannen’. Je leest immers nooit zomaar, maar je hebt altijd een doel. Hoe duidelijker je dat doel voor ogen hebt, hoe sneller je de gewenste informatie vindt.

Bij diagonaal lezen kijk je in de eerste plaats naar:

a. De inhoudsopgave
   helpt je om een eerste indruk te krijgen van de indeling van de tekst in hoofdstukken en paragrafen en de inhoud daarvan. Als er geen inhoudsopgave is, bekijk dan alle tussenkopjes.
   Hieronder vind je als voorbeeld de inhoudstafel van een bachelorscriptie van een student van de MAD-faculty, richting ‘Film en televisie’. Op basis van de titels van de hoofdstukken kan je je al een beeld vormen van de inhoud van dit eindwerk.

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
1. Het ontstaan van de soap	5
1.1 Definitie: Waarom een soap een soap wordt genoemd.	5
1.2 Painted Dreams	8
1.3 Het ontstaan van de format	10
2. De kenmerken van de soap	14
2.1 Een verhaal zonder einde	14
2.2 De cliffhanger	16
2.3 Traagheid	18
2.4 Dialogen	19
2.5 Soaps en zijn complexe structuur	20
3. Realisme	22
4. De telenovelle	25
4.1 Oorsprong	26
4.2 De verschillen met de traditionele soap	28
5. Beeldtaal in soaps	30
6. Het publiek	32
6.1 Soaps en hun populariteit	32
6.2 Waarom er naar soaps wordt gekeken.	34
Conclusie	37
Bibliografie	38

b. Figuren, tabellen, afbeeldingen of tekstkaders

Vaak bevatten deze visueel de informatie die je nodig hebt en die in de tekst ruim is uitgeschreven. Grafieken lezen vraagt toch ook wel een zekere vaardigheid, want je moet de gegevens kunnen lezen en interpreteren.

Wat wordt hier beschreven? Wat weet je als je dit schema leest?

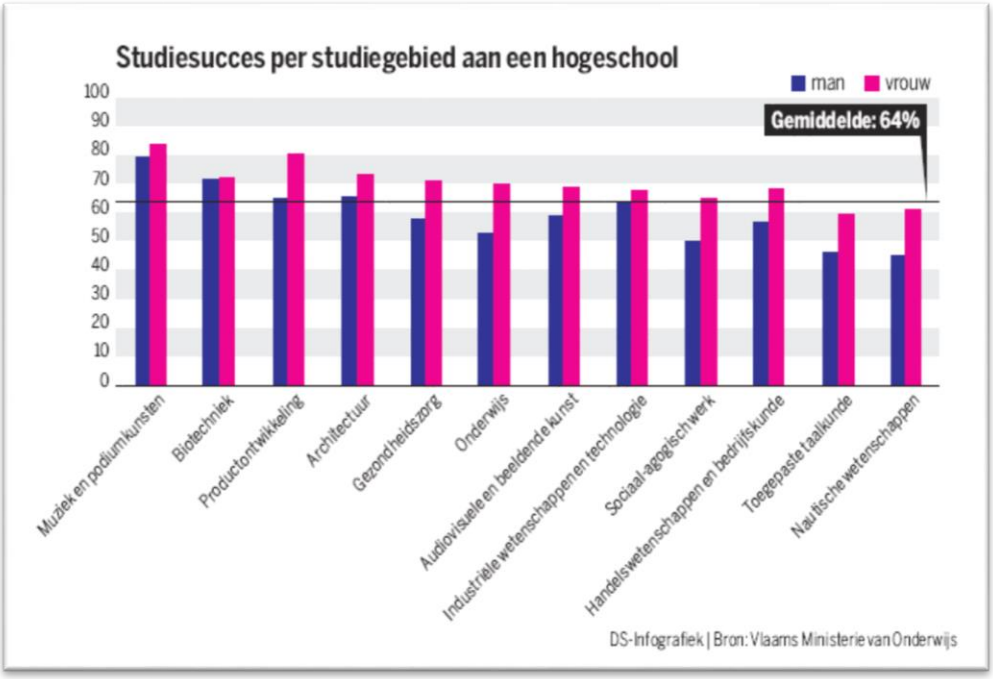

Wat wordt hier beschreven? Wat weet je als je de resultaten van dit onderzoek leest?

Bevraging bij docenten LER-HO (SoE-2010)

'Ik schat het percentage van de instromende studenten dat voldoende taalvaardig is tussen ...'

(307 antwoorden)

5%-10%	1.3%
10%-20%	3.9%
20%-30%	14.3%
30%-40%	20.8%
40%-50%	14.%
50%-60%	21.2%
60%-70%	18.9%
70%-80%	4.6%
80%-90%	1.0%

c. Tussenkopjes

Net als titels bevatten (tussen)kopjes vaak de essentie van de tekst die erna volgt. Ze zijn bedoeld om de aandacht van de lezer te trekken zonder dat ze de inhoud direct weergeven. Dit is een techniek die vaak in kranten of tijdschriften wordt toegepast. Geregeld wordt vooraf informatie gegeven over de schrijver van het opiniestuk, de kern van zijn betoog en waarom hij dit schrijft.

Ook Helmut kan de blues zingen

Natuurlijk is Helmut Lotti geen bluesman avant la lettre, weet ook **PETER VANTYGHEM**, maar betekent dat dat hij geen plaats heeft in Peer?

PETER VANTYGHEM
Wie? Chef cultuur van deze krant.
Wat? De fans die Lotti niet op de affiche van Blues Peer willen, hebben ongelijk.
Waarom? Lotti speelt samen met Roland, en Roland weet wat hij doet.

De verontruste fans van het rhythm-and-bluesfestival van Peer hebben op het eerste gezicht een punt als ze protesteren tegen de naam van Helmut Lotti op de affiche. Hij is niet de persoon die je daar verwacht. Maar waarom niet?
Simpel. Hij heeft tot dusver geen bluesplaat gemaakt. Maar hij heeft wel een rock-'n-roll-plaat op zijn actief, een genre dat toch enige verwantschap heeft met blues. En hij heeft ook een swingrepertoire. Tiens, zouden de Peer-fans ook zoveel problemen gemaakt hebben toen de swingorkesten van Brian Setzer of Jools Holland naar Peer kwamen?

> Een man die de ene dag 'Tiritomba' zingt en de volgende dag 'Heartbreak hotel' heeft in de ogen van bluesfans geen ziel

Aan het repertoire kan het niet écht liggen. Dus moet het de man zijn. Waarom is Helmut Lotti niet waardig op de rootsvolle bodem van Peer te staan?
Helmut heeft ongetwijfeld al vaak de blues gehad en wie hem Elvis-songs zag performen weet dat hij die goed genoeg aanvoelt om ze te brengen alsof ze van vandaag zijn. Maar Helmut heeft ook allerlei andere muziekjes gezongen, van schlagers over operaaria's tot Afrikaanse meezingers, om zijn Latijnse en Russische passages niet te noemen.
Zo'n man die de ene dag 'Tiritomba' zingt en de volgende dag 'Heartbreak hotel' heeft in de ogen van bluesfans geen ziel. Of als hij er een heeft, verkoopt hij ze.
Vandaar dus de consternatie. Zoals Milk Inc. destijds niet op Rock Werchter hoorde, volgens de RW-politie, keurt de bluespolitie Lotti af voor Peer. Volgens de organisatoren zouden diezelfde mensen in het verleden ook gefulmineerd hebben tegen Arno of Admiral Freebee, maar dat was toch niet zo'n grote stap.
Maar weet u, die harde fans hebben ook ongelijk.

Blank of zwart

Om te beginnen is het iedereen intussen duidelijk dat Lotti een boetekleed aangetrokken heeft. Niet dat hij afstand neemt van zijn brede repertoire, integendeel, maar hij beseft wel dat hij iets 'eigens' zal moeten doen om een groter gevoel van eigenwaarde te krijgen. Voor zijn nieuwe album, zijn eerste sinds 2008, heeft hij alle songs zelf geschreven en werkt hij samen met een heel ander slag muzikanten.
Die plaat volgt in het najaar. In Peer zal hij daar niets van laten horen, maar de attitude van Lotti zit een stuk juister dan velen denken.
Daar komt bij dat bluesmuziek al vele decennia ook een kwestie is van interpretatie. In de grond kan iedereen die de *cafard* heeft, zoals dat bij ons heet, de blues zingen, of hij nu blank is of zwart. Waarom zou een ervaren vertolker als Helmut Lotti, die 'Caruso' (een song van een stervende man) zong, dat niet kunnen? Hij zong 'Blue moon', waarin een man alleen staat, zonder een droom in zijn hart. Als hij die violen eruit gooit en een paar goeie gitaristen meebrengt, geven echte muziekfans hem natuurlijk een kans.
Lukt het niet, dan is er nog altijd de bar, want die sluit in Peer niet tijdens de optredens.
Het grootste argument is echter dat Lotti niet komt als zichzelf, maar als zanger in

3.1.2 Globaal lezen

Na het verkennend lezen weet je of de tekst nuttig of interessant voor je is. Nu kun je echt beginnen lezen. Lees eerst globaal, details zijn nog niet van belang.

Tracht te achterhalen:

1. om welke tekstsoort het gaat;
2. hoe de tekst is opgebouwd;
3. waarover de tekst in het algemeen gaat.

3.1.2.1 Tekstsoorten herkennen

Voor de student is het belangrijk om te weten waarom de auteur de tekst geschreven heeft. Het einddoel zal de inhoud van zijn tekst *kleuren*.

Op basis van dit doel onderscheiden we vier grote tekstsoorten:

- **Informatieve teksten**: dit zijn teksten met vooral feiten en de schrijver neemt geen standpunt in.
- **Opiniërende teksten**: deze teksten drukken de mening van de schrijver uit. Hij geeft argumenten en/of probeert tegenargumenten te ontkrachten.
- **Persuasieve teksten**: teksten waarin de schrijver de lezer wil overtuigen van zijn standpunt.
- **Amuserende teksten**: deze dienen om de lezer te ontspannen.

Mengvormen zijn uiteraard ook mogelijk. Studieboeken bijvoorbeeld zijn informatief, maar bevatten vaak ook opiniërende of persuasieve elementen. Naast de informatie zal de schrijver ook zijn visie op de problematiek geven.

Tot welke tekstsoort kan je deze tekst rekenen?

Sympathiek

Dat tv-journalisten netjes moeten praten staat buiten kijf. Het is echter een misverstand om te denken dat je alleen 'verzorgd' praat als je zo stijfjes mogelijk probeert aan een strikte eenheidsnorm te voldoen: alleen wie precies zo probeert te spreken als alle anderen, praat mooi. Dat was misschien lange tijd inderdaad de heersende gedachte, maar gelukkig zijn we daar vanaf. Volgens mij kun je ook verzorgd zijn, als je een persoonlijke uitspraak koestert, die natuurlijk wel verstaanbaar moet zijn voor anderen, maar tegelijkertijd een persoonlijke toets heeft. Iemand als Wim De Vilder, Martine Tanghe of Goedele Wachters. Er zijn mensen die zich aan Goedele ergeren. Zij verspreekt zich af en toe, jazeker, zij klinkt niet altijd even begrijpelijk, maar er is niemand die het woord 'redacteur' zó fraai kan uitspreken, er is niemand die met zo veel hoorbaar genoegen de kijkers nog een heel prettige avond kan wensen. Het is niet altijd correct, maar het heeft wel een eigen stijl. Je moet misschien van die stijl houden, en ik houd er toevallig van.

3.1.2.2 Tekststructuren herkennen

De structuur van een tekst hangt uiteraard heel nauw samen met het thema van de tekst. Toch vinden we in heel wat teksten dezelfde structuur terug.

Frequente structuren zijn:

1. **Opsomming**
   Een fenomeen wordt a.d.h.v. een aantal kenmerken of deelelementen beschreven. Je moet dus op zoek gaan naar kenmerken of elementen.
2. **Tegenstelling**
   Twee of meer fenomenen worden op basis van één of meerdere criteria tegenover elkaar gezet in de tekst. Hier ga je op zoek naar gelijkenissen en verschillen.
3. **Chronologie**
   De tekst geeft een overzicht van de evolutie van een fenomeen in de tijd. De mijlpalen in die evolutiegeschiedenis vormen de basisstructuur van dit soort teksten.
4. **Probleem-oplossing**
   De tekst geeft eerst een probleem en stelt daarna verschillende oplossingen voor.
5. **Oorzaak-gevolg**
   In plaats van een probleem met oplossingen, gaat het hier om een oorzaak (of verschillende oorzaken) en het gevolg (of de gevolgen) daarvan.
6. **Proces**
   De tekst beschrijft stap voor stap hoe iets ontstaat. Een typisch voorbeeld hiervan is een recept.

Bij langere teksten is het mogelijk dat er verschillende tekststructuren verwerkt worden in één tekst. Zo kan een auteur chronologisch aangeven hoe bepaalde problemen ontstaan zijn om daarna oplossingen voor te stellen.

Welke structuur herken je in volgende tekstfragmenten?

Tekst 1

Wiskundeles moet praktischer
Vanaf september 2008 geldt in de Vlaamse scholen een nieuw leerplan voor wiskunde. De lessen moeten in de eerste graad minder abstract en praktischer worden.
Het huidige leerplan voor wiskunde is te zwaar. Het houdt te weinig rekening met het dagelijkse leven. Bovendien hebben de leerlingen het moeilijk met vraagstukken omdat ze de taal ervan niet verstaan. Leerlingen hebben vaak een te zwakke taalvaardigheid.
Op de eerste plaats zullen de wiskundeleraren in de lessen meer gebruikmaken van de dagelijkse taal. Sommige leerlingen kunnen immers slecht met taal overweg.
Op de tweede plaats wil men wiskunde aantrekkelijker maken door meer oefeningen en voorbeelden uit de praktijk te gebruiken. Nieuwe schoolboeken moeten leerlingen en leraren helpen om de vernieuwing te doen slagen.
Door deze maatregelen hopen de scholen dat leerlingen meer gemotiveerd zijn om wiskunde te studeren en dat de leerstof beter blijft hangen.

……

Tekst 2

Vorig jaar 38.000 mensen bestolen door zakkenrollers

Vorig jaar zijn in ons land 38.000 mensen bestolen door zakkenrollers. Dat is een record: het zijn er bijna een kwart meer dan vier jaar geleden. Dat blijkt uit cijfers van de federale politie die het VTM-nieuws kon inkijken. De politie heeft haar handen vol met de zakkenrollers: in 2008 waren er nog 30.839 gevallen. Vorig jaar al 38.000, een record. Dat zijn 104 slachtoffers per dag. Een stijging met 23 procent. Volgens Eddy De Raedt van de federale politie is de belangrijkste reden dat er een verhoogde aanwezigheid is van dadergroeperingen afkomst uit Oost-Europa en ook een stuk Zuid-Europa.

'Dat is versterkt door de scherpe economische crisis', zegt De Raedt. 'Daarnaast hebben onze collega's in Londen, in het vooruitzicht van de Olympische Spelen, een aantal operaties uitgevoerd tegen deze storende criminaliteit in Londen waardoor een stuk van die dadergroep zich verplaatst heeft naar ons land.'

De bendeleden zijn meestal familie van elkaar. Ze zetten ook bewust minderjarigen in, omdat die sneller worden vrijgelaten.

……

Tekst 3

Derde verdachte kasteelmoord verhoord

De Brugse federale politie voerde dinsdag huiszoekingen uit op zes plaatsen in ons land. Ze zochten drie mannen van wie ze vermoeden dat ze betrokken kunnen zijn bij de moord op Stijn Saelens(34). Maar in Neerpelt vingen ze bot. Toen ze aanbelden bij Yassin D., bleek dat hij in Marokko met vakantie was. Zijn broer Rachid D.(30) uit Peer werd wél meegenomen. Hij werd aan een verhoor onderworpen en moest een DNA-staal afgeven, maar werd daarna zonder voorwaarden vrijgelaten.

Donderdag konden de speurders Yassin D. toch nog ondervragen. Het gerecht vroeg hem zo snel mogelijk voor een verhoor terug naar België te komen. Toen de Limburger donderdagochtend om 11.20 uur landde in Zaventem, werd hij opgewacht door enkele agenten in burger. D. werd overgebracht naar Brugge, waar hij werd ondervraagd. Zijn ondervragers zouden D. geconfronteerd hebben met het feit dat hij in de dagen rond de moord in Ruiselede was – een buurgemeente van Wingene – en de woonplaats van dokter André G. Volgens Rachid D. was zijn broer daar voor een autoverkoop. Beide broers zijn autohandelaars. 'Yassin was daar op 31januari, de dag na de moord. (Saelens werd op 31januari vermoord, red.) Hij is die dag in Ruiselede een auto gaan kopen.' Het gerecht nam dinsdag ook een donkere Range Rover in beslag van Olafd.V.(41), een Nederlandse taxichauffeur. De broers D. beweren dat ze die wagen nooit gezien of verkocht hebben.

Toch mocht Yassin D. donderdagmiddag beschikken, zonder voorwaarden. 'Mijn cliënt heeft zich vrijwillig gemeld, en hij mocht na die ondervraging gewoon terug naar huis', zegt Fouad Marchouh, de advocaat van Yassin D. 'Hij ontkent elke betrokkenheid.' D. is gisteren teruggevlogen naar Marokko.

……

Tekst 4

Ouders en leerkrachten
Het onderzoek naar seksespecifiek gedrag in de klas heeft tot volgende vaststellingen geleid. Meisjes worden door leerkrachten vooral gezien als 'rustig', 'sociaal', 'nauwgezet', 'sportief', 'onzelfstandig' en 'onzeker', terwijl jongens als 'druk', 'geïnteresseerd' en 'goede prestaties leverend' worden bestempeld. Ook worden meisjes als ijveriger, kwetsbaarder en dommer gezien. Dat heeft ook gevolgen voor de manier waarop leerkrachten in interactie gaan met jongens en meisjes. Tot jongens worden abstractere en ingewikkelder taal gesproken dan tot meisjes. Meisjes worden meer gestimuleerd bij het lezen, jongens meer bij het rekenen. Jongens krijgen meer denkvragen en meisjes meer feiten- en keuzevragen. En in het algemeen krijgen jongens meer aandacht (positieve en negatieve) dan meisjes. Dit geldt zowel voor klassen- en kringgesprekken als voor onderwijsleergesprekken.

……

3.1.2.3 Het centrale thema achterhalen

Als je de structuur van een tekst doorziet, is het veel gemakkelijker om het centrale thema te achterhalen. Verlies je niet in details, maar haal de essentie uit een tekst. Die is meestal samen te vatten in een of twee zinnen.

Soms kun je het thema in de tekst zelf heel gemakkelijk terugvinden als je rekening houdt met strategische plaatsen in de tekst. Deze zijn:

1. De titel/ondertitel
2. De tussenkopjes
3. De eerste en laatste zin van een alinea. In populairwetenschappelijke teksten zal vooral de eerste alinea vaak als aandachtstrekker functioneren. De laatste alinea bevat geregeld de uitsmijter.

Wat is het centrale thema van de volgende tekstfragmenten? Hoe weet je dat?

Tekst 1

Leugenaars ontmaskerd
Per dag vertel je gemiddeld anderhalve leugen. Maar de kans dat je betrapt wordt, is klein. We zijn geslepen leugenaars en waardeloze ontmaskeraars.
Professionals, zoals politiemensen en douaniers, scoren even slecht als amateurs op leugendetectie. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat beide groepen er slechts in de helft van de gevallen in slagen, een leugenaar te herkennen. Volgens sociaal psycholoog Aldert Vrij van de Universiteit van Portsmouth letten we op de verkeerde signalen. Daarom 2 tips om liegbeesten te herkennen.

Al is de leugen nog zo snel...
Tip 1: Let op verstarring. We denken vaak dat een leugenaar meer friemelt, glimlacht en zenuwachtig draait tijdens zijn verhaal. Maar volgens Vrij vertoont een jokkebrok dit gedrag niet. Sterker nog, de doorsnee leugenaar gedraagt zich opvallend kalm. De hersenen van

iemand die liegt, draaien op volle toeren, omdat hij zich moet concentreren. Het brein is op dat moment te druk om zich met het lichaam bezig te houden. Het gevolg is dat de leugenaar verstijft.
Tip 2: Vraag naar de onbekende weg. Dat klinkt logisch, maar het vergt vlijmscherpe ondervragingstechnieken. Oplichters lijken een waterdicht verhaal te hebben, maar zijn vaak niet voorbereid op vragen naar onverwachte details. Zo is de kans groot dat de leugenaar begint te stotteren als je bijvoorbeeld wil weten welke kleren hij droeg op het betreffende moment. Bovendien kent hij zijn verzonnen verhaal niet in omgekeerde volgorde. Grote kans dus dat hij zichzelf verraadt, als je hem vraagt bij het einde te beginnen.

……

Tekst 2

Koudere winters voor Europa?
Hoe komt het dat de winter van 2009 in Engeland de op zeventien na koudste van de voorbije 350 jaar was, terwijl de gemiddelde temperatuur op aarde de op vier na hoogste was?

In jaren met een lage zonneactiviteit zijn de Europese winters kouder. Tot die conclusie komen Britse wetenschappers nadat ze data over het aantal zonnevlekken naast gedurende 350 jaar verzamelde temperatuurgegevens legden. In jaren met weinig zonnevlekken – een indicatie voor een lage zonneactiviteit – bleken de winters gemiddeld een halve graad kouder.

De verklaring voor het fenomeen moeten we volgens de wetenschappers zoeken in de stratosfeer. In die luchtlaag die zich ongeveer tussen twintig en vijftig kilometer boven het aardoppervlak bevindt, absorbeert ozon de zonnestralen, waardoor de lucht opwarmt. Doordat dat effect het sterkst is in de tropen ontstaan er temperatuurverschillen die een systeem van atmosferische winden of straalstromen in het leven roepen.

Als de temperaturen ter hoogte van de tropen lichtjes dalen – wat het geval is in jaren met een lage zonneactiviteit – dan veranderen die straalstromen van richting. De straalstroom in het noordelijk halfrond houdt daarbij warme lucht van over de Atlantische oceaan tegen en zet zo de deur op een kier voor koude winden uit Rusland en poolgebied.

Volgens de onderzoekers is het niet ondenkbaar dat we binnenkort met koudere winters te maken zullen krijgen. Na enkele decennia van ongewone activiteit neemt de zonneactiviteit op dit moment immers opnieuw af. Een einde van de klimaatverandering hoeven we echter niet te verwachten, zo benadrukken de wetenschappers, aangezien het hier om een typisch Europees fenomeen gaat dat weinig invloed heeft op de globale trends.

……

3.1.3 Verdiepend lezen

Als je goed verkennend en globaal gelezen hebt, gaat de verdiepende leesronde veel sneller. In deze fase houd je veel meer rekening met details. Je moet immers niet alleen het centrale thema kennen en een algemeen idee hebben van de inhoud van de tekst, maar ook een goed inzicht verwerven in de precieze structuur binnen alinea's.

3.1.3.1 Intensief lezen

Als je de tekst zin voor zin gaat lezen, is het goed om woorden of woordgroepen te kleuren of onderstrepen en tekens te gebruiken voor het structureren.

- Onderwerp: omkaderd
- Hoofdgedachte: dubbel onderlijnd
- Verduidelijking: enkel onderlijnd

De motorische ontwikkeling

Kenmerkend voor de motorische gedragsveranderingen in de peuter- (en ook kleuter)periode, is het verschijnen van fundamentele bewegingsactiviteiten zoals springen, rennen, hinken op één been, klimmen, vangen, werpen en zwemmen. Het woord 'fundamenteel' wijst erop dat ze belangrijk zijn in een menselijk leven. Het is echter moeilijk om het tijdstip van ontstaan van deze vaardigheden te verbinden met de leeftijd, alsook om een vaste volgorde in het voorkomen van deze bewegingen aan te geven.
De peuter kan reeds goed wandelen en doet dat het liefst zelfstandig. Peuters gaan tevens steeds meer zelf willen eten: bijvoorbeeld zelf hun fles vasthouden of zelf met een lepel eten opscheppen. Soms met het gevolg dat het kind minder eet. Kleren aandoen is een andere activiteit die de peuter ook steeds meer en meer zelf doet. Zowel de grove als de fijne motoriek van de peuter verbetert. Deze fijnere motoriek gecombineerd met de cognitieve ontwikkeling van de peuter maken het bijvoorbeeld mogelijk dat de peuter zelfstandig een puzzel maakt.
De peuterperiode is de periode van de zindelijkheidstraining. Het potje doet zijn intrede. De peuter leert zijn sluitspieren te beheersen.
De peuter bouwt aan zijn zelfredzaamheid die noodzakelijk is zodra hij naar de eerste kleuterklas (peuterklas) zal stappen. Deze zelfredzaamheid houdt in dat de peuter/kleuter zelfstandig kan eten en drinken, zichzelf aan en uit kan kleden, zindelijk is en zelf naar het potje/wc kan gaan en zijn handjes kan wassen.
Peuters slapen over het algemeen een hele nacht door en doen een middagdutje. Dit middagdutje blijkt voor de jongste spruiten belangrijk. Dat merk je vaak in het eerste jaar van de kleuterschool (peuterklas) aan de bedjes of kussens in de 'knusse hoek' of slechts 'één keer' naar school gaan (meestal tijdens de ochtend).
Om de motorische ontwikkeling van het kind te stimuleren is het belangrijk dat het kind genoeg ruimte heeft, zowel binnen als buiten, om te bewegen en te spelen. Het aanwezig zijn van verschillende spelmaterialen zoals ballen, puzzels, enzovoort geven de peuter de mogelijkheid om met behulp van dit materiaal zijn motoriek verder te ontwikkelen.

Uit: Struyven, K., Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E. (2009). *Groot worden. De ontwikkeling van baby tot adolescent. Handboek voor (toekomstige) leerkrachten, opvoeders en verzorgers.*
Leuven: LannooCampus, p. 24-28.

Aanbevelingen:

- Wees zuinig met kleuren en tekens: als je alles kleurt, maak je geen onderscheid tussen hoofd- en bijzaken. Je hele tekst wordt dan al gauw chaotisch.
- Wees consequent met kleuren en tekens: geef belangrijke zaken altijd dezelfde kleur. Gebruik vaste kleuren of tekens om verbanden te verduidelijken.
- Markeer niet de volledige zin: beperk het aantal woorden dat je onderstreept
- Vraag je bij elke alinea af wat de essentie/functie van de alinea is binnen het geheel van de tekst.

Het kleuren of onderstrepen helpt je om een schema van de tekst te maken. Dit is handig als je moet studeren; de inhoud van een tekst wordt gereduceerd tot een overzichtelijk schema dat je kan memoriseren.

3.1.3.2 Het schema

Als de tekst goed gestructureerd is, kan je de structuur hiervan behouden. Is dat niet het geval, de moet je eerst de belangrijkste informatie uit de verschillende alinea's van de tekst met elkaar verbinden. Als je daarin slaagt, kom je tot een gestructureerd schema, zodat je je eventuele samenvatting wel een duidelijke tekststructuur kan geven.

Er zijn 2 mogelijke schema's:

a. **Het horizontale schema**
b. **Het verticale schema**

Aanbevelingen:

- Een schema bevat weinig of geen volzinnen, maar kernwoorden. Die heb je bij het intensief lezen gemarkeerd.
- Gebruik ook de tekens waarmee je de structuur hebt aangegeven.

Met één blik op je schema, kan je de hele structuur van de tekst zien.

a. Het horizontale schema

Lees de tekst '*Dokters, was uw handen'* van *Senne Starckx* uit EOS (*april 2008, pp. 98-102*).

Dokters, was uw handen
Het curieuze verhaal van Ignác Semmelweis
Auteur: Senne Starckx

Korte samenvatting van de hele tekst: wat hierna volgt is een eerste stuk van een langere tekst

Vrouwen konden in de 18de en de 19de eeuw maar beter thuis bevallen. In kraamklinieken bezweek bij momenten tot een derde van de jonge moeders aan de mysterieuze kraamvrouwenkoorts. Pas in 1847 kwam een Hongaarwse arts in Wenen met een oplossing: artsen en vroedvrouwen kunnen voor de bevalling het best hun handen wassen.

Op de volgende pagina volgt een deel van het hele artikel.

(…)

KRAAMVLOED

Kraamvrouwenkoorts komt voor sinds vrouwen kinderen baren. Ook vandaag sterven vrouwen – weliswaar zeer zelden – aan deze ziekte. Een van de eerste vermeldingen van de kraamziekte vinden we terug in het *corpus Hippocraticum*, een verzameling medische geschriften toegeschreven aan Hippokrates, de Griekse 'vader van de geneeskunde'. We lezen er het verhaal van Thasus, de vrouw van de Atheense redenaar Philinus, die twee weken na haar bevalling zware koorts kreeg, gepaard met een stekende pijn in de onderbuik en aan de geslachtsorganen. Omdat haar kraamvloed – het bloedverlies dat normaal tot ongeveer een maand na de bevalling aanhoudt – stokte, bracht een geneesheer een pessarium in, waardoor de bloeding weer op gang kwam. In de Oudheid waren dokters er immers van overtuigd dat de oorzaak van kraamvrouwenkoorts lag in een verhinderde kraamvloed. Even ging het beter met Thasus, maar dat duurde niet lang. Ze kreeg opnieuw zware koorts en pijn, en op de twintigste dag na de eerste symptomen bezweek de Atheense vrouw aan de ziekte.

MOEDERMELK

We maken een sprong naar de zeventiende eeuw voor een andere, al even foutieve verklaring voor de oorzaak van kraamvrouwenkoorts. De mannen die toen voor geneesheren of artsen door het leven gingen, dachten aan een geblokkeerde toevoer van de moedermelk naar de borsten. Moedermelk werd door velen beschouwd als een speciale vorm of toestand van menstruatiebloed, en deze 'melk' zou bij een gezonde, kersverse moeder langs een speciaal (overigens nooit ontdekt) kanaal vanuit de baarmoeder naar de borsten worden geleid. Na autopsie op de lichamen van vrouwen die waren bezweken aan kraamvrouwenkoorts, troffen de vroege anatomen bij de organen en de weefsels in de onderbuik immers dikke klonters aan van een witgele, melkachtige substantie. Iets moest de opstuwing van de moedermelk dus hebben geblokkeerd, en ze moest dus wel een uitweg vinden in de onderbuik van dc ongelukkige vrouw.

Deze hypothese kreeg flink wat aanhangers na de eerste gerapporteerde ziekenhuisepidemie van de kraamvrouwenkoorts: in het Parijse Hôtel-Dieu vonden artsen bij de autopsie op een twintigtal dode vrouwenlichamen deze witgele substantie terug. Wisten zij veel dat ze met de etter van een ernstige ontsteking te maken hadden... Overigens was ook Leonardo da Vinci ervan overtuigd dat er tussen de baarmoeder en de tepels van een vrouw een kanaal moest bestaan dat het getransformeerd menstruatiebloed in de vorm van moedermelk naar boven bracht, zoals we kunnen zien op een van zijn beroemde anatomische schetsen.

Voor een eerste stap in de goede richting moeten we naar Aberdeen in Schotland, aan het einde van de 18de eeuw. In het jaar 1789 zag de arts Alexander Gorden zich in zijn lokale verpleegpost geconfronteerd met een epidemie van kraamvrouwenkoorts, een uitbraak die wel vier jaar zou duren. Hij kwam erachter dat er tegelijk nog een andere, veel minder ernstige ziektegolf woedde: bijna elke man of vrouw die met een vleeswond bij hem kwam, kreeg enkele dagen later te maken met erisypelas of wondroos, een acute huidinfectie. Gorden raakte ervan overtuigd dat kraamvrouwenkoorts niets te maken kon hebben met een verhinderde kraamvloed, een geblokkeerde opstuwing van de moedermelk of met een

miasme ('het zit gewoon in de lucht'). Voor hem was de ziekte duidelijk overdraagbaar van mens tor mens.

Gorden dacht nog niet aan een af andere *agent* (een bacterie of een virus) die de ziekte zou overbrengen, maar meer aan een soort van 'ziekmakende wolk' die zieke vrouwen - en moeders die de hadden overleefd - met zich meedragen en die ook wondroos veroorzaakte. De arts stelde daarom een reeks maatregelen in vergelijkbaar met die bij een pokkenepidemie: beddengoed werd verbrand, kamers grondig verlucht. Maar hij maakte de grote fout de oorzaak van de ziekte te verbinden aan zijn verpleegpost. Er ontstond commotie onder de bevolking van Aberdeeen en de Schotse arts kon vertrekken: hij schreef zich weer in bij de Britse marine waar hij op 47-jarihe leeftijd overleed aan tuberculose. Zijn werk verdween onder het stof en het onderzoek naar kraamvrouwenkoorts was opnieuw bij af.

(…)

Het horizontale schema

Kraamkoorts
<= hevige infectie van bacteriën die via besmette handen (artsen, vroedvrouwen) in het lichaam van de zwangere vrouw belanden. (nu nog amper dodelijke gevolgen)
<u>Zoektocht naar oorzaak en behandeling</u>

1. **Hippokrates**: oorzaak = verhinderde kraamvloed
2. 17de eeuw: oorzaak = geblokkeerde toevoer van moedermelk naar de borsten
   <= eerste anatomen: witgele, melkachtige substantie (etter) in onderbuik van overleden vrouwen
   + moedermelk=speciale vorm van menstruatiebloed (via kanaal uit baarmoeder naar borsten)
3. 1789: **A. Gordon** (Schotland): kraamkoorts in eigen verpleegsterspost ~ andere ziektego
   => overdraagbaar van mens op mens: zieke vrouwen dragen soort 'ziekmakende golf'

b. Het verticale schema

Hierbij werk je met kolommen. De bouw ziet er dan als volgt uit:

- Kolom 1: het **centrale thema**
- Kolom 2: de **aspecten** of deelonderwerpen van het centrale thema
- Kolom 3: verschillende onderwerpen binnen **de deelaspecten**. Deze kolom bevat heel specifieke informatie.
- Kolom 4: ruimte voor **extra uitleg**. In deze kolom komen de door jou gemarkeerde kernwoorden. Je kan met die kernwoorden één kernzin per alinea formuleren.

- Onderwerp: omkaderd
- Hoofdgedachte: dubbel onderlijnd
- Verduidelijking: enkel onderlijnd

Definitie van 'Wat is ontwikkeling?'

Met ontwikkelen bedoelt de ontwikkelingspsychologie 'het veranderen van een aanwezige structuur' (d.i. een persoon in zijn geheel: lichaam én geest). De aanwezige structuur ont-wikkelt, ont-vouwt, ont-plooit zich gedurende de hele levenscyclus: dus vanaf de conceptie tot aan de dood. Er treden gedragsveranderingen op van het begin tot het eind van het leven. Er kan hierbij zowel sprake zijn van het verwerven van nieuwe mogelijkheden als van het verliezen van een bepaalde functie of vaardigheid. Winst en verlies gaan dan ook hand in hand in de ontwikkeling.

Ontwikkeling heeft het karakter van een levenslang proces. Dit wil zeggen dat 'ontwikkeling een verloop in de tijd kent dat een voortgang inhoudt.' Een verloop in de tijd wijst erop dat de veranderingen niet van vandaag op morgen plaatsvinden. Ontwikkeling is geen momentopname. Er is enkel sprake van een geleidelijke verandering. Het begrip voortgang duidt op het feit dat ontwikkeling niet herhaalbaar is. De veranderingen die optreden in de mens, zijn tevens van meer of minder duurzame aard.'

Uit: Struyven, K., Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E. (2009). *Groot worden. De ontwikkeling van baby tot adolescent. Handboek voor (toekomstige) leerkrachten, opvoeders en verzorgers.*
Leuven: LannooCampus, p. 24-28.

Bovenstaande verklaring volgt het **klassieke patroon van een definitie**. Het **eerste deel** van de definitie vertelt tot welke klasse of groep de term behoort. Het **tweede deel** geeft de kern of een essentieel verschil met andere termen in dezelfde klasse weer. Het **derde deel** gaat nader in op specifieke kenmerken, voorbeelden, toepassingen enz.

TERM	KLASSE / GROEP (deel 1)	KERN (deel 2)	VERKLARING (deel 3)
ontwikkeling	in de ontwikkelingspsychologie (het gaat niet over vaccinontwikkeling, gasontwikkeling, omzetontwikkeling, productontwikkeling enz.)	het veranderen van een aanwezige structuur (in lichaam en geest)	- in de hele levenscyclus *(van conceptie tot aan de dood)* - verwerven + verliezen van functies of vaardigheden *(winst en verlies)* - geen momentopname, maar geleidelijke verandering *(proces, verloop)* - niet herhaalbaar *(voortgang)*

Andere schema's:

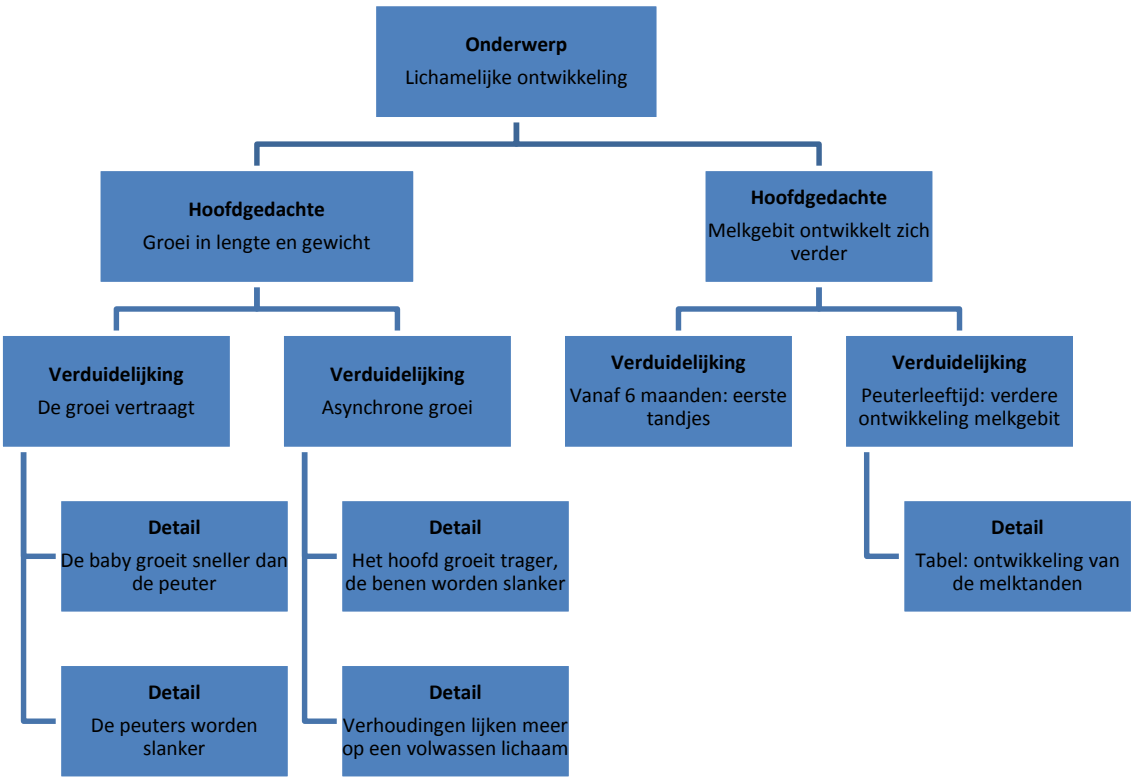

Als je de denkpatronen in een tekst herkent, zal je gemakkelijker kunnen structureren en schema's maken.

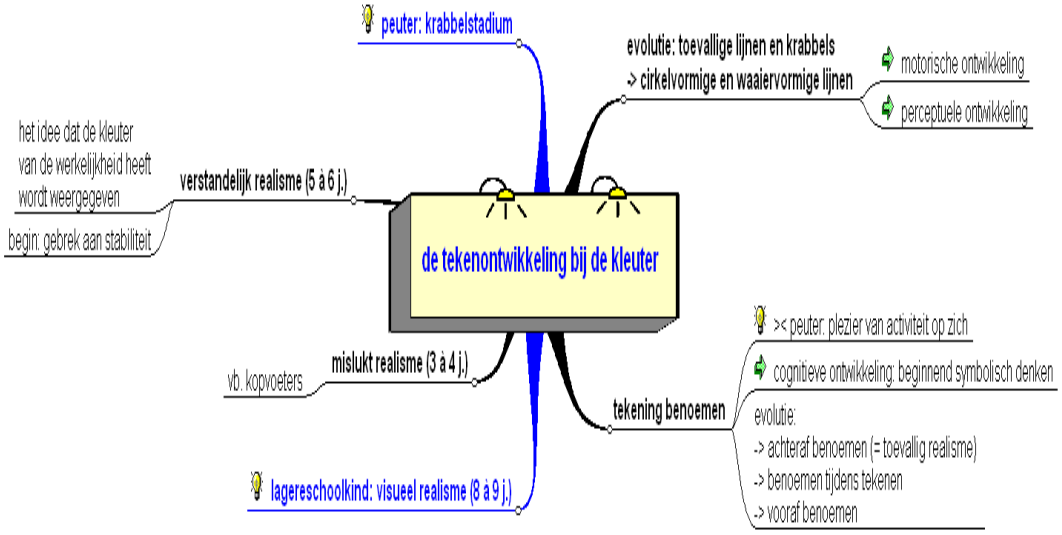

3.1.3.3 De korte samenvatting

Vooral bij langere teksten (in een handboek of wetenschappelijk tijdschrift) geven auteurs vaak een korte samenvatting. Je vindt die dan op de achterflap van een boek, in de inleiding van een journalistieke tekst. Bij wetenschappelijke artikels wordt die samenvatting 'abstract' genoemd en kan je die lezen onmiddellijk vóór de eigenlijke tekst begint. Geregeld is deze 'abstract' in het Engels geschreven.

Voorbeeld van een abstract van een wetenschappelijk artikel.

Alle studenten taalvaardig!
Taalbeleid, taalbegeleiding en taalontwikkelend lesgeven in een niet-taalgerichte opleiding.
Véronique Minnebo is coördinator taalbeleid en taalbegeleider in het departement Sociaal-Agogisch Werk van de Plantijn Hogeschool Antwerpen

De kreet dat het niet goed gaat met de taalvaardigheid van studenten in het hoger onderwijs weerklinkt steeds luider. Om welke struikelblokken gaat het echter precies en hebben die problemen enkel met taalcorrectheid te maken, of is er meer aan de hand? Hebben alleen specifieke doelgroepen moeilijkheden, of is het probleem breder dan dat? En hoe geven we als opleiders in het hoger onderwijs hierop een gepast antwoord? Op deze en andere vragen gaan we in het volgende artikel dieper in. Vanuit de ervaringen en de praktijk in de opleiding Orthopedagogie van de Plantijn Hogeschool Antwerpen belichten we o.a. de implementatie van taalontwikkelend lesgeven, de voorwaarden voor succes en de mogelijke valkuilen.

Als je een abstract of korte samenvatting leest, kan je je een aantal hoofdvragen stellen. Op basis hiervan krijg je een beter zicht op de inhoud van het artikel.

1. **Wie?** Niet 'Wie heeft de tekst geschreven?' maar 'Wie poneert deze stelling?' en/of 'Waarover gaat het in de tekst?'
2. **Wat?** Het antwoord op deze vraag is meestal de onderzoeksvraag of probleemstelling.
3. **Waar?** Met die vraag achterhaal je de geografische situering.
4. **Hoe?** Het antwoord op die vraag geeft de methodologie en of het materiaal aan.
5. **Waarom?** Dikwijls geeft het antwoord op die vraag de motivatie van het onderzoek aan.

OPDRACHT

1. **Lees de tekst.**
2. **Kijk of je een antwoord vindt op: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? Waarom?**
3. **Maak een korte samenvatting van max. 60 woorden**

Greenpeace bezorgd over elektrische wagens

BRUSSEL - Greenpeace waarschuwt voor de vervuilende effecten van elektrische wagens die niet op groene energie rijden. De milieuorganisatie komt aan de vooravond van de informele bijeenkomst van de Europese Raad Concurrentievermogen in San Sebastian, van 7 tot 9 februari, met een rapport dat de negatieve effecten van meer elektrische wagens op de wegen in kaart brengt.

Er is een Europees actieplan voor elektrische wagens in de maak. Greenpeace dringt er bij de EU op aan dat tegelijk doelstellingen opgelegd worden voor hernieuwbare energie. Want wanneer de wagens op gewone elektriciteit rijden, zullen meer elektrische voertuigen op de weg de CO2-emmissies alleen maar doen toenemen, oordeelt Greenpeace.

In de huidige Europese regelgeving krijgen autobouwers punten wanneer ze elektrische wagens op de markt brengen. Zo kunnen ze vervuilende auto's blijven produceren zonder hun totale CO2-grenswaarde te overschrijden. Volgens het rapport van Greenpeace zal een stijging van de verkoop van elektrische auto's met 10 procent, tot 20 procent meer energieverbruik en CO2-uitstoot veroorzaken.

De milieuorganisatie pleit voor "slimme elektrische auto's" die door een monitorsysteem alleen kunnen opladen aan oplaadpunten die hernieuwbare energie leveren. "Domme elektrische wagens die door domme energie bevoorraad worden zullen de vraag naar fossiele brandstoffen en kernenergie alleen maar doen toenemen en ons nog verder wegdrijven van een toekomst met hernieuwbare energie", aldus Franziska Achterberg van Greenpeace.

De Standaard, 8 februari 2010

Samenvatting	
Wie?	
Wat?	
Waar?	
Wanneer?	
Hoe?	
Waarom?	

Samenvatting

De langere samenvatting
Bij een moeilijkere syllabus of als je verschillende informatiebronnen moet combineren (syllabus, notities van hoorcollege, powerpointslides, verschillende teksten …) kan het nuttig zijn een langere samenvatting te maken. Je zal het schema of de korte samenvatting verder moeten uitwerken. Die samenvatting moet duidelijk zijn voor iemand die de tekst niet gelezen heeft.

Enkele tips:

- Een samenvatting is **een uitgeschreven tekst** en is geen schema.
- Een samenvatting is GEEN geheel van korte stukjes uit de oorspronkelijke tekst. Je moet in je **eigen woorden** de tekst van een andere auteur uitschrijven. Gebruik aanhalingstekens als je iemands woorden citeert en geef een correcte referentie in de tekst zelf. Het citeren moet beperkt blijven.
- Geef **nooit je eigen mening** in een samenvatting. Je geeft de inhoud van een gelezen tekst of gelezen teksten weer en niet jouw visie op of opinie over de tekst van het onderzochte fenomeen of thema.
- Maak een **onderscheid tussen hoofd- en bijzaken**. Wat niet belangrijk is en geen plaats kreeg in je schema, hoeft ook niet in je samenvatting te staan. Geef niet te veel voorbeelden; die zijn niet essentieel voor de kern van het verhaal.
- Een samenvatting is gewoonlijk **1/10 tot 1/5** van de originele tekst.
- Wees niet bang om **opnieuw te beginnen**, **te schrappen, te herschikken, te herformuleren** … Een samenvatting is nooit klaar na een eerste versie.

Opgave
Voor je opleiding *Fysische geografie* volg je de werkgroep ‘Geologie’. Je hebt daarvoor over één onderwerp drie artikelen uit verschillende informatiebronnen bij elkaar gezocht met als onderwerp ‘drijfzand’. Je maakt een samenvattend verslag van de drie artikelen voor je medestudenten.

- Lees de drie artikelen op de volgende pagina’s.
- Schrijf een beknopt verslag van de drie artikelen samen:
    - Beschrijf het ontstaan van drijfzand (vroegere én huidige theorie).
    - Beschrijf welk gevaar men in drijfzand ziet (vroeger én nu).
    - Noem één gevolg van drijfzand.

Let op!

- Je moet een samenvatting maken, geen schema.
- De samenvatting moet binnen het kader geschreven worden.
- Lees je verslag ook even na.

Is je tekst goed gestructureerd? Heb je je taalgebruik aangepast aan de academische context? Heb je gecheckt of alle zinnen correct zijn? Heb je de spelling nagekeken?

Artikel 1

Drijfzand

Het komt in menig spannend verhaal voor: avonturier wordt verzwolgen door het drijfzand. Eng, maar ook flauwekul. Want in drijfzand kun je niet kopje-onder gaan. Toch zorgt drijfzand wel degelijk voor gevaar.

Aan het begin van de vorige eeuw geloofden wetenschappers dat drijfzand alleen kon ontstaan bij gladde zandkorrels. De mooi afgeronde korrels zouden als kogels langs elkaar kunnen glijden en daardoor zou je er in zakken en zelfs kunnen verdrinken. Pas in 1926 toonde de Nederlandse ingenieur dr. Versluys aan dat ook ruw zand en zelfs klei gemakkelijk verandert in drijfzand. Volgens Versluys was het een kwestie van opeenstapeling van zandkorrels. Bij een losse opeenstapeling kan er overal water tussen de korrels komen, waardoor het zand overgaat in een suspensie. De zandkorrels ‘zweven’ daarbij in het water. Zand in suspensie is dus niets anders dan een zware vloeistof, en vandaar dat het een veel groter drijfvermogen heeft.

Elke zand kan drijfzand worden als het maar genoeg water heeft opgenomen. Droog zand ontleent zijn draagkracht aan op elkaar gestapelde zandkorrels. Die bieden weerstand als er een gewicht op rust. Maar als de zandkorrels door een opwaartse waterstroom worden omgewoeld, raken ze zodanig los gestapeld dat ze geen contact meer met elkaar hebben. Overal zijn ze dan door een dun laagje water van elkaar gescheiden. Door een schok, zoals van een zwakke aardbeving, maar ook door een voetstap, kan het zand dan ineens minder stevig worden en veranderen in drijfzand. Vaak gebeurt zoiets op het strand, aan de vloedlijn bij opkomend water. Het oppervlak lijkt dan weliswaar vast, maar daaronder kan een stok zonder moeite ineens diep in de grond worden geduwd. Het is een griezelig gevoel om op zo’n stuk strand te stappen en dan de hele laag als een pudding te voelen schudden.

Artikel 2

Verzwolgen in drijfzand

In drijfzand kun je verdrinken. Maar is dat wel zo? Een paar jaar geleden zei Professor Verschuit tijdens een college: “Wij hebben een vier meter grote tank. Daarin kunnen we drijfzand maken. Het enige dat nog ontbreekt, is een vrijwilliger die er even inspringt. Ik heb daar een kratje bier voor over.” En zo geschiedde.

Professor Verschuit vertelt al jaren op college hoe het werkelijk met drijfzand zit. Droog zand weegt ongeveer 1,6 à 1,7 maal zoveel als water. Raken alle poriën in het zand met water gevuld, dan neemt dat relatieve volumegewicht toe tot twee. Dat betekent dat de opwaartse kracht die van drijfzand uitgaat ongeveer twee keer zo groot is als die van water. Een mens is even zwaar als water en kan daar dus maar tot de helft in wegzakken. Daarom noem je het ook drijfzand. Dus maak je vooral geen zorgen. In drijfzand kan je tot je middel gaan. Niet verder.

Volgens Verschuit kun je dus niet in drijfzand verdrinken. Om de proef op de som te nemen, liet hij zelfs een van zijn studenten in drijfzand zakken. “Eén van mijn studenten, Mark Zanders, stond op en riep: ‘Verkocht!’”. Toen hebben ze de proef op de som genomen. Voor alle zekerheid hebben ze natuurlijk een touw om zijn lichaam gedaan. Hij zat er maar tot aan zijn middel in. Hij heeft zijn uiterste best gedaan om er nog verder in te zakken. Heen en weer bewegen, op en neer springen, noem maar op. Het maakte allemaal niets uit, hij zakte niet verder dan zijn middel. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat drijfzand niet gevaarlijk is. Als men in paniek raakt en teveel om zich heen beweegt, dan kan men door vermoeidheid alsnog in de problemen komen.

Artikel 3

Zandfonteinen

In Nederland komen bijna geen aardbevingen voor. Maar op 13 april 1992 werd Roermond even voor halfvier 's ochtends wakker geschud door de krachtige aardbeving die op dat moment in Roermond en omgeving grote vernielingen aanrichtte. Bij die beving spoten op sommige plaatsen 'zandfonteinen' omhoog.

Volgens drs. Gerard Zoutvast, seismoloog bij een weerstation in De Bilt, zijn die zandfonteinen ontstaan door zand dat door de bodemtrillingen vloeibaar is geworden. Onder hoge druk is dat drijfzand vervolgens door bodemscheuren omhooggespoten. "In sommige weilanden, en op een voetbalveld in Montfort, troffen we zandfonteinen aan die een hoogte moeten hebben bereikt van tientallen centimeters," aldus Zoutvast. "Dat is af te leiden uit de afmetingen van de kegels van uitgeworpen zand. Maar doordat de beving 's nachts gebeurde, heeft jammer genoeg niemand de fonteinvorming gezien. Langs de Maas zag je trouwens ook sporen van liquefactie, ofwel het vloeibaar worden van de bodem. Daar vonden kleine aardverschuivingen langs de oever plaats."

Nu was de aardbeving van Roermond heel uitzonderlijk voor ons land. Maar Amerikaanse seismologen, die voortdurend in de weer zijn met aardbevingen die optreden langs de Rocky Mountains, kennen de gevolgen van 'soil liquefaction' maar al te goed. In 1964 bijvoorbeeld, tijdens een aardbeving in Alaska, werden ongeveer 250 bruggen beschadigd doordat hun pijlers wegzakten als gevolg van aardverschuivingen langs de rivierbeddingen. Ook kwamen door de vloeibaar geworden bodem ondergrondse opslagtanks omhoog. Bij lege tanks was het drijfvermogen zo groot, dat ze zelfs door geasfalteerde wegen heen omhoog kwamen.

"Het vervelende is dat je nooit precies weet wat er kan gebeuren omdat je nooit precies weet wat er in de onderliggende bodem zit", zegt Dr. Lesly Youth, van de Brightam Youd University (Ohio). "Daarom zijn we nu bezig alle bodemlagen in aardbevingsgebieden in kaart te brengen."

Samenvatting

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

Extra oefeningen intensief lezen

Opdracht 1

Kruis bij elk tekstfragment aan welke uitspraken juist zijn op basis van het stukje gegeven tekst. Er zijn telkens twee antwoorden juist. Let wel: we noemen een 'ware' uitspraak waar, omdat ze binnen de context van de opgegeven tekst waar is. In een andere context zou die bepaalde uitspraak misschien niet waar zijn.

Duid de juiste uitspraken aan!

a. "De meeste samenlevingen hebben evenwel een veelheid aan allerhande informatie nagelaten. Met betrekking tot de oudheid kan niet alleen gebruik worden gemaakt van zogenaamde literaire bronnen (geschiedschrijving, biografie, epos, lyriek, didactische poëzie, drama, filosofie, redekunst, briefliteratuur en dergelijke), maar ook van epigrafische, archeologische en numismatische bronnen. Terwijl voor de vroege middeleeuwen het geschreven materiaal nog eerder beperkt was, beschikt men voor de periode na 1200 over steeds meer documenten. De akten van administratieve en gerechtelijke praktijk worden talrijker, alsook de bronnen resulterend uit het beheer van gronden, het innen van belastingen en het uitoefenen van controle over de bevolking."

☐	Wat de oudheid betreft, kan alleen gebruik gemaakt worden van literaire bronnen.
☐	Na 1200 worden de akten van de administratieve en gerechtelijke praktijk talrijker.
☐	Voor 1200 waren er meer bronnen die het resultaat zijn van het beheer van gronden, het innen van belastingen en het uitoefenen van controle over de bevolking.
☐	Met betrekking tot de oudheid zijn er zowel literaire als niet literaire bronnen.
☐	In de late middeleeuwen beschikt men over minder bronnen omtrent belastingen en het uitoefenen van controle over de bevolking.

b. " 's Werelds grootste archievenplunderaar was zonder twijfel Napoleon. Hij heeft overal in Europa andermans archieven leeggehaald. Die van het Vaticaan werden met ossenwagens tegelijk naar Frankrijk overgebracht en nog steeds duiken daar meer pauselijke bullen op dan in Italië. Het motief voor de roof liep uiteen: veel documenten waren voor de Fransen van belang wegens hun historische inhoud, andere, zoals middeleeuwse manuscripten, wegens hun schoonheid en kostbaarheid."

☐	In Frankrijk duiken nog steeds heel wat documenten op die afkomstig zijn van het Vaticaan.
☐	Sommige documenten werden door de Fransen geroofd omwille van hun schoonheid en kostbaarheid.
☐	Archievenroof gebeurt quasi uitsluitend omwille van de historische inhoud ervan.
☐	In de tijd voor Napoleon werd er duchtig aan archievenroof gedaan, nadien echter niet meer.
☐	Schoonheid van documenten was voor Napoleon geen motief om archieven te plunderen.

Opdracht 2

Deze oefening is gelijkaardig aan de vorige oefening, maar wel iets moeilijker. In deze oefening is het niet zo dat er altijd 2 ware uitspraken zijn, maar wel 4. Van deze 5 uitspraken is er dus maar 1 onware uitspraak. Dan wil zeggen dat je alle zinnen aandachtig moet lezen. Let wel: zoals bij de vorige oefening noemen een 'ware' uitspraak waar, omdat ze binnen de context van de opgegeven tekst waar is. In een andere context zou die bepaalde uitspraak misschien niet waar zijn.

Duid de onware uitspraak aan!

a. "Twee onafhankelijke getuigen geven een gebeurtenis op een andere wijze weer. Ze produceren geen twee identieke teksten. Twijfel wordt gewekt wanneer woordkeuze, stijl, structuur, sterke gelijkenissen vertonen. Plagiaat is evenwel veel moeilijker aan te tonen wanneer het gaat om opvattingen, methoden en ideeën. In een zelfde tijdsgewricht komen onderzoekers dikwijls tot gelijklopende conclusies zonder dat er sprake is van plagiaat."

☐	Een zelfde gebeurtenis wordt door twee onafhankelijke getuigen op een verschillende wijze weergegeven.
☐	Wanneer de woordkeuze sterke gelijkenis vertoont, kan er getwijfeld worden aan de getuigenis van eenzelfde gebeurtenis door verschillende onafhankelijke getuigen.
☐	Voor opvattingen, methoden, ideeën is plagiaat veel gemakkelijker aan te tonen.
☐	Het gebeurt dat verschillende onderzoekers in een zelfde periode tot dezelfde conclusies komen zonder dat er sprake is van plagiaat.
☐	Het is hoogst verdacht dat twee onafhankelijke getuigen twee identieke teksten zouden produceren.

b. "Bij de bestudering van het geheugen gaat men er nu van uit dat 'materiaal' reeds in de allereerste fase van de waarneming geselecteerd wordt, zodat het niet eens het korte geheugen, waarin het in principe enkele seconden kan worden vastgehouden, bereikt. Als het korte geheugen wel bereikt wordt dan bepaalt de zinvolheid van het materiaal, of beter de herkenning als zinvol, of het in het lange-termijn geheugen wordt opgenomen. En niet alleen bij de 'input', ook bij de 'output', bij de zoekstrategie die men toepast om iets in het geheugen terug te vinden en bij de uiteindelijke rapportage, zijn veel vertekeningen mogelijk."

☐	Een groot deel van het materiaal van de waarneming bereikt meestal niet eens het korte geheugen.
☐	In het korte geheugen worden gegevens slechts enkele seconden vastgehouden.
☐	Indien het materiaal van de waarneming als zinvol wordt herkend, heeft het veel kans om opgenomen te worden in het lange-termijn geheugen.
☐	Niet alleen wanneer er iets in het geheugen wordt gestopt, maar ook wanneer er informatie wordt uitgehaald zijn er vele vertekeningen mogelijk.
☐	Het lange-termijn geheugen houdt de informatie lang vast en dus kan men ervan op aan dat het een betrouwbare output oplevert.

Opdracht 3

Deze oefening is gelijkaardig aan de vorige oefening, maar nog iets moeilijker. In deze oefening is het niet zo dat altijd een bepaald aantal uitspraken waar zijn. Het kunnen een of meerdere zijn. Dus bij elke vraag kan er een juist antwoord zijn of kunnen het er twee zijn of drie of vier of vijf.

Duid de juiste uitspraken aan!

a. "Dat het interpretatieve karakter van waarnemingen pas bij vergelijking en contrast naar voren treedt, kan ook goed in de journalistiek geconstateerd worden. Pas toen sommige kranten in het begin van de jaren 70 over 'verzetsstrijders' of 'vrijheidsstrijders' in de Derde Wereld begonnen te schrijven, bleken de benamingen die tot die tijd gangbaar waren, 'opstandelingen' en 'rebellen', bepaalde interpretaties van het gebeuren van de Derde Wereld te zijn. Ook de term 'Derde Wereld' is een bepaalde interpretatie van de werkelijkheid."

☐	Dat vergelijking en contrast een belangrijke rol spelen bij interpretatie komt goed tot uiting in journalistiek.
☐	Voor de jaren 70 sprak men ten aanzien van de Derde Wereld over 'verzetsstrijders' en 'vrijheidsstrijders'.
☐	Na de jaren 70 sprak men ten aanzien van de Derde Wereld over 'opstandelingen' en 'rebellen'.
☐	De term Derde Wereld berust op een objectieve weergave van de werkelijkheid
☐	De termen 'opstandelingen' en 'rebellen' berusten op een bepaalde interpretatie van het gebeuren van de Derde Wereld.

b. "Vele gebeurtenissen die zeker plaatsvonden, werden nooit opgetekend, omdat de auteurs ze te evident of niet relevant vonden. Zo zou het heel naïef zijn uit het feit dat erotiek in de Afrikaanse kunst en literatuur een geringere plaats inneemt dan in de Europese, af te leiden dat de erotiek in Afrika minder belangrijk of verspreid zou zijn. Omgekeerd is het onzin te menen dat alle opgetekende feiten ook geobserveerd werden door auteurs, erger nog, dat ze alle gebeurd zouden zijn."

☐	Omdat auteurs een groot aantal gebeurtenissen te evident of niet relevant vonden, werden ze nooit opgetekend.
☐	Erotiek komt vaak voor in de Afrikaanse kunst en literatuur.
☐	Erotiek is in Afrika minder belangrijk of minder verspreid.
☐	Alle opgetekende feiten werden ook geobserveerd door auteurs.
☐	Alle opgetekende feiten zijn allemaal werkelijk gebeurd.

3.2 Gestructureerd lezen

Gestructureerd lezen is een vorm van actief lezen en houdt in dat je als lezer oog hebt voor de tekstopbouw, de argumentatie, de logische samenhang, het verband tussen verschillende ideeën, de relevantie van bepaalde informatie. Hierbij let je op de onderverdeling in alinea's, de titel, ondertitel en tussentitels. Bij elke nieuwe alinea of elk nieuw idee of zin kan je je afvragen: waarom staat dit hier? Wat heeft dit te maken met de interne samenhang van de tekst? Let op signaalwoorden, verwijswoorden en sleutelwoorden.

3.2.1 Signaal- en verwijswoorden

3.2.1.1 Signaalwoorden zijn woorden die de structuur van de tekst duidelijk maken. Zij helpen de lezer het inhoudelijk verband te maken tussen zinnen of delen van een zin.

Voorbeelden:

- Ik ben gebuisd, **maar** ik had wel veel gestudeerd.
- Die vrouw is aartslelijk, **toch** heeft ze veel succes bij mannen.
- Die vrouw is aartslelijk, **net** zoals haar man.
- Ze gingen naar de les, **omdat** de examens eraan kwamen.
- Ik at te veel chocolade, **daardoor** heb ik buikpijn.
- …. (eigen voorbeeld)

In een tekst

- *In de scholen zouden 'emotionele ontwikkelingslessen' moeten worden gegeven, **omdat** onderzoek uitgewezen heeft dat kinderen naast traditionele lessen, zoals wiskunde en taal, belangrijke levensvaardigheden moeten worden bijgebracht. We moeten **namelijk** een balans proberen te vinden tussen rationaliteit en medevoelen. (…) **Kortom**, hoofd en hart hebben elkaar nodig.*
- *Dit handboek probeert op een logische, heldere en duidelijk gestructureerde manier de mijlpalen in de ontwikkeling van het kind weer te geven. **Hiervoor** maken we **enerzijds** gebruik van een chronologische opbouw waarbij de ontwikkelingsfasen achtereenvolgens besproken worden. **Anderzijds** zoomen we binnen elke fase in op de verschillende ontwikkelingsdomeinen. **Op die manier** proberen we een horizontale en verticale samenhang te verwezenlijken*

3.2.1.2 Verwijswoorden verwijzen naar iets. Dat iets werd reeds tevoren vernoemd in de zin of wordt later in de zin vernoemd.

Voorbeelden:

- <u>Maaike</u> ging wandelen in het bos. **Ze** viel op haar knietjes. **Die** begonnen te bloeden. **Dat** maakte **haar** aan het huilen.
- <u>De meisjes gaan naar het fitnesscentrum en daarna naar de sauna</u>. Ze doen **dat** elke week.
- <u>Er is gisteren een ongeluk gebeurd op de autosnelweg</u>. Ik heb **het** vanochtend in de krant gelezen.

In een tekst

- *De peuter bouwt aan **zijn** zelfredzaamheid **die** noodzakelijk is, zodra **hij** naar de eerste kleuterklas (peuterklas) zal stappen. **Deze** zelfredzaamheid houdt in dat de peuter/kleuter zelfstandig kan eten en drinken, zichzelf aan en uit kan kleden, zindelijk is en zelf naar het potje/wc kan gaan en **zijn** handjes kan wassen. Peuters slapen over het algemeen een hele nacht door en doen een middagdutje. **Dit** blijkt voor de jongste spruiten belangrijk. **Dat** merk je vaak in het eerste jaar van de kleuterschool (peuterklas) aan de bedjes of kussens in de 'knusse hoek' of slechts 'één keer' naar school gaan (meestal tijdens de ochtend).*

Oefening 1
Vul signaal- en verwijswoorden in

Ze lopen gewoon met me mee… **Tekst: Margaret Mahy**

Kareltje Jonas was net als andere jongens, alleen was ……. wat klein. ……. hij op een keer uit school kwam, keek hij om ……. zag dat ……. een nijlpaard achter hem aan liep.
Een nijlpaard en hij hield juist zo veel van nijlpaarden! ……. hij had nog nooit gemerkt dat nijlpaarden ook van hem hielden. Kareltje aaide ……. over zijn neus en het nijlpaard glom van plezier.
……. Kareltje de huisdeur opendeed, wou het nijlpaard mee naar binnen. Maar Kareltje dacht dat zijn moeder ……. vast niet goed zou vinden. ……. stuurde hij het nijlpaard de tuin in.
Het nijlpaard zei niets en dook de goudvisvijver in.
"Wat is dat daar toch in onze goudvisvijver?" vroeg meneer Jonas …… hij uit het raam keek.
"O, ……. is een nijlpaard", zei Kareltje.
"Nou nog mooier!" riep meneer Jonas. " Kunnen de mensen hun nijlpaarden dan niet aan de lijn houden? ……. kan geen goudvisvijver tegen!"
De volgende morgen liep het nijlpaard gewoon met Kareltje mee naar school. Op school was ……. een hoop te doen en Kareltje was al gauw het hele nijlpaard vergeten.
……. hij 's middags naar huis liep …….hoorde hij wat geschuifel achter zich. Hij keek om en zag dat ……. vier nijlpaarden met hem meeliepen. Kareltje vond ……. geweldig. Wat fijn dat hij nu net het soort jongen was …….nijlpaarden graag meelopen.
……. ze bij huis kwamen, zochten de vier nijlpaarden heel tevreden een plaatsje in de goudvisvijver. Het was een flinke vijver, maar met vier nijlpaarden erin leek ……. niet zo groot meer.
"Nu zijn ze met zijn vieren!" riep mevrouw Jonas, toen …… uit het raam keek.
"…….is nogal wat." De volgende dag was het sportdag op school. De vier nijlpaarden liepen mee naar school en bleven rustig naar het voetballen kijken. Maar 's avonds waren ……. al negen nijlpaarden ……. met Kareltje meeliepen en in de vijver kropen.
……. ging het een hele tijd door.
……. ze in het tuinhuisje grootvaders verjaardag wilden vieren, konden ze ……. haast niet bijkomen, want er stoeiden zeventwintig nijlpaarden op het grasveld.

Oefening 2

Kies uit volgende signaalwoorden

in tegenstelling tot, vooreerst, dan, alleszins, daardoor, derhalve, samengevat, kortom met andere woorden, vervolgens, dat houdt in, dientengevolge, , kortom

Vleermuizen overwinteren. Eind oktober beginnen de temperaturen aardig te dalen. Vliegende insecten worden ……. alsmaar schaarser en dat is niet zo goed voor vleermuizen. Maar geen nood, ze gaan …….prompt in winterslaap. ……., ze overwinteren.

Maar vleermuizen 'overzomeren' of 'overdagen' ook. ……. mensen die tijdens de nacht slapen, slapen vleermuizen tijdens de dag. Mensen overnachten, vleermuizen 'overdagen' kun je ……. zeggen. Dat doen ze in hun zomerverblijfplaatsen.

Waarom ze …….niet 's nachts slapen en tijdens de dag op insectenjacht trekken? Daar zijn enkele goede redenen voor.

……. gaan ze 's nachts jagen, omdat het dan veiliger vliegen is. 's Nachts is het alleen oppassen voor de uilen. ……. slapen ze overdag, omdat er dan zwaluwen en andere insecteneters zijn. ……. dat ze 's nachts jagen. Vleermuizen zien ……. hun prooi en hun omgeving niet met de ogen, maar horen met de oren. …….is voor de vleermuizen de duisternis geen vijand. Wel een bondgenoot.

……., wat doe je als vleermuis tijdens de periode met daglicht? Je zoekt ……. een rustige, veilige plek op en daar wacht je tot de avond valt.

Oefening 3

Duid aan waar de onderstreepte/vetgedrukte verwijswoorden naar verwijzen

1. Wanneer iemand een verhaal vertelt, geeft de ander vaak te kennen dat hij of zij luistert door tijdens het gesprek de ander te ondersteunen met ‘hmm’ of ‘mhm’, **die** met instemmende knikjes te vergelijken zijn.

☐	hij of zij
☐	de ander
☐	‘hmm’ of mhm’

2. Maar de hmm’s van de vrouw zouden iets anders betekenen dan die van de mannelijke gesprekspartners, namelijk **dit**:’ Ja, ik luister, vertel verder, ik ben er nog.’

☐	De hmm’s
☐	’ Ja, ik luister, vertel verder, ik ben er nog.’
☐	De hmm’s van de vrouw

3. Anders dan vrouwen hechten mannen veel ‘zwaardere’ betekenis aan **hun** uiting, namelijk ‘Ja, ik ben het met je eens’.

☐	vrouwen
☐	mannen
☐	vrouwen en mannen

4. Dat verklaart waarom vrouwen vinden dat mannen nooit luisteren naar de verhalen die zij vertellen. Die doen alleen maar ‘hmm’ als ze **hiermee** eens zijn.

☐	de verhalen
☐	de verhalen die zij vertellen
☐	‘hmm’

5. Mannen roepen van hun kant dat vrouwen onvoorspelbare wezens zijn, omdat **die** na afloop van het gesprek zeggen het er niet mee eens te zijn, terwijl ze toch zo vaak ‘instemmend’ gehumd hebben!

☐	vrouwen
☐	onvoorspelbare wezens
☐	mannen

6. Vrouwen zijn actiever dan mannen betrokken bij het instandhouden van **elkaars** gesprekken; zij stellen meer vragen, vullen meer stiltes en geven – zoals gezegd – meer minimale antwoorden.

☐	vrouwen
☐	mannen
☐	vrouwen en mannen

7. Zij protesteren niet expliciet als zij bij een publiek optreden in een betoog in de rede worden gevallen, maar vallen letterlijk stil als **dit** toch gebeurt.

☐	bij een publiek optreden
☐	als zij in een betoog in de rede worden gevallen
☐	in een betoog

8. Zij leggen vaker de nadruk op de belangrijke inhoudelijke elementen van hun uiteenzetting, terwijl mannen **deze** eerder leggen op de toepassing ervan.

☐	op de toepassing
☐	de belangrijke inhoudelijke elementen van hun uiteenzetting
☐	nadruk

9. In hogere kringen is er duidelijk meer aandacht voor een intellectuele discussie en de functionaliteit **ervan** op het gebied van kennisontwikkeling en kennisdeling. …

☐	een intellectuele discussie
☐	de functionaliteit
☐	kennisontwikkeling en kennisdeling

10. De vraag is nu hoe, wanneer en waarom dit seksespecifieke taalgedrag wordt aangeleerd. **Daarvoor** moeten we terug naar de verwerving van de moedertaal in het algemeen en naar onderzoeken naar de verwerving van seksespecifiek taalgedrag in het bijzonder.

☐	de verwerving van de moedertaal
☐	dit seksespecifieke taalgedrag
☐	hoe, wanneer en waarom dit seksespecifieke taalgedrag wordt aangeleerd

Oefening 4

In de volgende tekst zijn er een aantal stukken weggeknipt. Lees de tekst aandachtig en zet het juiste fragment in de gekortwiekte tekst.

C. Galle: ‘Weg uit de vergeetput van de samenleving’

uit *Knack, 12 augustus 2009, p. 26*

Lange tijd hield psychiater Jan de Varé de lippen op elkaar. De hoofdarts van de forensische afdeling van het centrum Sint-Jan-Baptist in de Oost-Vlaamse gemeente Zelzate wou zijn project in alle stilte laten rijpen en ‘zijn dames’ zo lang mogelijk afschermen. Vanwege het hoge ‘nieuwsgehalte’ van zijn patiënten, heet het.

Fragment

Of zwarte brandstichtingen. Delicten die vaak erg grote maatschappelijke impact hebben.’ Twee jaar geleden begon het ziekenhuis bij wijze van experiment met de opvang van drie vrouwelijke geïnterneerden.

Fragment

Door een gebrek aan behandeling in de gevangenis is de kans echter erg klein. Verhalen over geesteszieke daders die wegkwijnen in onze overvolle gevangenissen zijn dan ook legio.

Vrouwen met borderline

In 2000 startte in drie psychiatrische ziekenhuizen – Bierbeek, Rekem en Zelzate – een pilootproject om een aantal mannelijke geïnterneerden op te nemen.

Fragment

Gent is klaar met het bouwdossier, maar wacht nog op de nodige centen. Antwerpen heeft zelfs nog geen bouwplannen.

Fragment

‘Terwijl hun situatie vaak nog schrijnender is dan die van hun mannelijke collega’s’, zegt De Varé.. ‘Vrouwelijke daders zijn meestal ernstiger ziek. Dus blijven ze zonder behandeling langer in de gevangenis. De meesten komen zelfs nooit meer vrij.’ Terwijl onder de mannelijke geïnterneerden nogal veel psychotici zitten, gaat het bij vrouwelijke daders vrijwel uitsluitend om persoonlijkheidsproblematieken. De Varé: ‘Vooral borderline, een pathologie die vaak een lange en moeizame behandeling vraagt. Borderline is vrij complex, maar vooral uiterlijke kenmerken vallen op. Zelfverminking, hevige reacties, moeilijk communiceren.’

Fragment

Dus kun je hen maar beter behandelen in een voor de maatschappij representatieve setting. En onze maatschappij is ook gemengd. Er zijn gevallen genoeg bekend van mensen die goed functioneerden binnen de laboratoriumsituatie die voor hen was gecreëerd, maar die terugvallen zodra ze in de echte wereld komen. Daar schiet niemand iets mee op.’

De ontbrekende fragmenten

1. Dames die al lange tijd in de gevangenis zaten, zonder een echte psychiatrische behandeling. Het is een oud zeer in ons land, waarvoor Europa België al herhaaldelijk op de vingers tikte. Een ‘gewone’ gevangene komt vrij, nadat hij zijn straf heeft uitgezeten. Een geïnterneerde kan pas vrijkomen als zijn geestestoestand aanzienlijk verbeterd is.

2. Vrouwelijke geïnterneerden konden tot voor kort nergens terecht voor een adequate behandeling.

3. Voor de uitbouw van het vrouwenproject ging het forensisch team van Zelzate eerst een kijkje nemen in het vermaarde Institut Philippe-Pinel in het Canadese Montreal – dé autoriteit op het vlak van forensische psychiatrie. Daar heeft het personeel proefondervindelijk vastgesteld dat een gemengde unit, vrouwen en mannen samen op de afdeling dus, het beste werkt. Zelzate koos voor een gemengde werking. De voorbije twee jaar werden heel geleidelijk meer en meer vrouwen binnengebracht. De Varé:’ We gaan ervan uit dat we mensen, binnen de marge van wat veilig en mogelijk is, terug in de maatschappij moeten brengen.

4. ‘Bij vrouwelijke geïnterneerden gaat het heel vaak om feiten die lang en breed in de media zijn geweest’, legt De Varé uit. ‘Neonaticide’, bijvoorbeeld, babymoord dus.

5. Het gaat om de zogenaamde medium – riskpatiënten. Mensen met een psychiatrische problematiek die vanwege de gepleegde feiten niet welkom zijn in een regulier psychiatrisch ziekenhuis, maar bij wie wel nog behandelingsmarge is. Voor de high risk-patiënten plant de overheid twee gloednieuwe instellingen. Een in Wommelgem bij Gent, en één in Antwerpen. De plannen zijn goedgekeurd, maar de uitvoering ervan is nog niet voor meteen.

3.2.2 Sleutelwoorden

Als je een wetenschappelijke tekst of een syllabus leest, ga je meestal met een stift of een pen de belangrijkste woorden onderstrepen of markeren. Bij het studeren en verwerken van de tekst gebruik je deze sleutelwoorden als kapstokken om de leerstof te onthouden. Wat je immers onderlijnd/gemarkeerd hebt, zijn de belangrijkste woorden (en met uitbreiding stukken van zinnen) van een tekst. In een oogopslag krijg je een beter zicht op de structuur van de tekst en ga je de sleutelwoorden gebruiken als basis voor je schema.

6.11. DE SPELONTWIKKELING[127]

1 Ook bij het lagereschoolkind komen *bewegingsspelen* voor wanneer hij of zij gebruikmaakt van inline-skates, schaatsen, ski's, skateboard, zwemvliezen en duikbrillen, tennisrackets, vliegers, badmintonpluimpjes, stelten, touwladder, klimtouw... De kinderen kunnen zo gefascineerd raken door klimmen, ballen, rolschaatsen, zwemmen en zeilen dat het spel uitgroeit tot sport of hobby.

ASSOCIATIEF: samen spelen maar zonder gemeenschappelijk doel

COÖPERATIEF samen spelen + gemeenschappelijk doel.

2 Op lagereschoolleeftijd spelen de kinderen veel samen en komt er *associatief en coöperatief spel* voor (zie ook: 5.12. De spelontwikkeling bij de kleuter). Naarmate het kind ouder wordt, gaat het zich steeds meer richten op leeftijdsgenootjes. De groepsgrootte bij het samenspelen neemt dan ook toe met de leeftijd.[128] Vandaar ook dat kinderen zich sterk aangetrokken voelen tot allerlei club-, sport- en groepsactiviteiten. Vooral jongens vormen grote groepen om samen te kunnen voetballen of basketballen. Hun onderlinge relaties zijn daarbij sterk op competitie, leiderschap en onderhandelingsvaardigheid gericht. Meisjes vormen meestal kleinere groepen om bijvoorbeeld samen touw te springen, te hinkelen of haasje over te spelen. In deze periode speelt het *groepsspel* zelfs een grotere rol dan het individuele spel, hoewel elk kind een behoefte houdt om af en toe alleen te spelen.

♂ ♀

3 Dan kan het zich richten op *experimenteer- en constructiespelen*. Bij dergelijke spelen doet het kind ervaring op met allerlei materiaal (bijvoorbeeld pareltjes, stof, papier, kurken, macramétouw, wc-rollen, metalen autootjes, bouwvliegtuigjes,...). Constructiemateriaal zet kinderen aan tot denken en experimenteren, tot ontwerpen en zoeken naar nieuwe oplossingen. Bovendien bevordert goed bouw- en knutselmateriaal de handvaardigheid van het kind en geeft het meer vertrouwen in zijn eigen mogelijkheden.

Oefening

Stap 1

Lees de tekst uit de *Studeerwijzer* over de factoren die je concentratie bij het studeren beïnvloeden.

Uiteraard is jouw motivatie en inzet belangrijk. Je moet in een richting zitten die je (meestal) graag doet en waarvoor je bereid bent zaken op te offeren. Het moet je boeien om er meer over te weten te komen, ook al zijn niet alle vakken even geweldig. Ongemotiveerd en zonder inzet studeren leidt tot niets. Honger hebben of moe zijn kunnen ook de concentratie beïnvloeden. Het spreekt voor zich dat je niet met ingewikkelde dingen uit je cursus kunt bezig zijn als je vergaat van de honger of omver valt van vermoeidheid. Doe hier snel wat aan. Er mogen niet te veel afleiders zijn zoals tv, radio, gsm, computers of storende mensen. Mensen zijn meestal geen goede 'multitaskers'. Zeker als je met ingewikkelde dingen bezig bent, kan je niet met een ander oog of oor met andere zaken bezig zijn. Een rustig achtergrondmuziekje zal wel lukken om niet afgeleid te worden, maar van zodra je meer met het ritme of de tekst van je favoriete band bezig bent, dan is het misschien beter de muziek uit te zetten. Je moet een doelstelling en perspectief hebben. Zomaar wat van alles doen, zonder dat je weet waarom en voor hoelang, werkt ook niet. Je kunt niet als een kip zonder kop je cursusmateriaal verwerken. Je zult veel geconcentreerder werken, als je beseft hoe het deeltje waar je nu mee bezig bent, past in het geheel van de cursus of planning. Je moet weten waar je mee bezig bent. Als je weinig of niets begrijpt van de cursus of het lijkt Chinees (en je doet geen Sinologie), dan kan je je ook maar met moeite concentreren. Ga dan een stap terug in het verwerkingsproces om te zoeken waar je een logische stap mist om de inhoud te begrijpen. Sta eens recht, loop eens rond, blijf niet steeds op je stoel achter je bureau zitten. Ook als je op problemen stuit in je studies of je merkt dat je niet meer echt goed bezig bent, kan beweging deugd doen. Soms lijk je een beetje suf te worden als je te lang of te veel bezig bent met iets. Ook dan is het goed de dingen even op een rij te zetten en niet verder te versuffen. En uiteraard moet je af en toe een pauze nemen. Na 90 minuten werken is iedereen wel toe aan een mentale frisse neus halen. Doe dit door een tiental minuten iets anders te doen! Voor sommige studenten is 90 minuten na elkaar studeren al erg lang om geconcentreerd te blijven. Is dat voor jou het geval, studeer dan in kleinere blokken die voor jou wel haalbaar zijn. Er bestaat immers geen algemene regel over het aantal minuten dat je moet studeren, wel over het voldoende nemen van pauzes. Je moet je goed in je vel voelen. Als je aan dingen twijfelt of je zit met je hoofd bij andere dingen, dan lukt het studeren ook niet. Je moet je emotioneel 'ok' voelen. Uiteraard kunnen er dingen gebeuren die je, omdat ze lastig of moeilijk zijn, van het studeren houden. Praat hierover met de juiste mensen. Lees ook het hoofdstuk 'een gezonde geest in een gezond lichaam …'

Denissen, K., Leonard, R., Van den Brande, J. en Willems, L., (2010) *Studeerwijzer. Op weg naar succesvol studeren*, VUBPRESS: Brussel.

Stap 2

Verdeel de tekst in alinea's

Stap 3

Arceer/onderstreep per alinea het sleutelwoord of –woorden.